

Tolkningsstrategier i ljuset av språkkompetens, tolkningsriktning och tolkerfarenhet

Thomas Thomsen

Tolk- och översättarinstitutet,
Institutionen för svenska och flerspråkighet
Examensarbete 30 hp

Översättningsvetenskap - Tolkning
Masterprogram i tolkning (120 hp)
Vårterminen 2018

Handledare: Birgitta Englund Dimitrova
Examinator: Magnus Dahnberg

English title: Interpreting strategies in the light of language competence,
directionality and interpreting experience

**Stockholms
universitet**

Sammanfattning

Föreliggande studie undersöker vad språkkompetens och tolkningsriktning har för inverkan på tolkningsstrategier inom tolkning i offentlig sektor. Undersökningen utgår ifrån fyra videoinspelade rollspel som har tolkats av fyra tolkar med olika tolkerfarenhet mellan språken svenska och spanska. Rollspelen utgick från ett manus och rollspelarna uppmanades att utsätta tolkarna för specifika svårigheter på specifika punkter under samtalen. Analysen har utöver observation av videoinspelningar, och transkription av dessa, även utgått från tolkarnas retrospektion, ett språktest och en intervju angående deras språkkompetens. Analysmetoden har dessutom utgått från och replikerat Arumí Ribas och Vargas-Urpi studie (2017) och har genomfört en kvantitativ analys på grundval av Wadensjös sju typer av avvikande återgivning (1998). Denna analysmetod har visat sig innehålla begränsningar då Wadensjös avvikande återgivning inte har kunnat användas för att identifiera alla typer av tolkningsstrategier. Studien har dock kunnat fastställa att tolken tillämpar fler tolkningsstrategier till sitt svaga språk än till sitt starka språk men att fortsatt forskning är nödvändig på detta område.

Abstract

The present study examines what influence language competence and directionality have on interpreting strategies in public service interpreting. It is based on four video recorded roleplays which were interpreted by four interpreters with different interpreting experience between the languages Swedish and Spanish. The roleplays were based on a script and the roleplayers were asked to expose the interpreters to specific difficulties at specific points during the conversation. In addition to the observation of video recordings, and the transcription of these, the analysis has also been based on the interpreters' retrospections, a language test and an interview regarding their language competence. The analysis method has also been based on and has replicated Arumí Ribas and Vargas-Urpi's study (2017) and has conducted a quantitative analysis on the basis of Wadensjö's seven types of renditions (1998). This analysis method has shown limitations since identification of all types of interpreting strategies could not be done only through Wadensjö's seven types of renditions. The study has determined that the interpreter applies more interpreting strategies to his/her weak language than to his/her strong language but that further research is necessary in this area.

Nyckelord

Tolkning i offentlig sektor, dialogtolkning, språkkompetens, tolkningsriktning, tolkning till ett starkt språk, tolkning till ett svagt språk, tolkningsstrategier, tolkerfarenhet, spanska, svenska

Keywords

Public service interpreting, dialogue interpreting, language competence, directionality, interpreting into a strong language, interpreting into a weak language, interpreting strategies, interpreting experience, Spanish, Swedish

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Studiens avgränsning	2
2. Bakgrund	4
2.1 Språkkompetens	4
2.1.1 Tolkningsriktning	5
2.2 Kognitiva aspekter	6
2.2.1 Tolkens minneskapacitet.....	7
2.2.1.1 Långtidsminnet	7
2.2.1.2 Korttidsminnet och arbetsminnet.....	8
2.3 Tolkningsstrategier	9
2.3.1 Strategier inom simultantolkning.....	10
2.3.2 Strategier inom konsekutivtolkning	12
2.3.3 Strategier inom tolkning i offentlig sektor	13
2.3.3.1 "Avvikande" återgivningar som tolkningsstrategi i offentlig sektor	14
2.4 Tolkerfarenhet	16
2.5 Studiens syfte och forskningsfrågor	16
3. Material och metod	17
3.1 Manus	17
3.2 Videoinspelning	19
3.2.1 Deltagare	19
3.2.2 Transkription av videoinspelningar	20
3.2.3 Retrospektion	21
3.2.4 Analysmetod.....	22
3.3 Språktest	23
3.3.1 Intervju om språkkunskaper.....	23
4. Resultat och analys	25
4.1 Språkkunskaper	25
4.1.1 Språktest.....	26
4.1.2 Tolkarnas intervjuer	26
4.1.2.1 Intervjuer med de erfarna tolkarna	27
4.1.2.2 Intervjuer med de oerfarna tolkarna	27
4.1.3 Jämförelse mellan tolkar, språktest och intervjuer.....	28
4.2 Tolkarnas tillämpning av strategier vid "avvikande" återgivningar	29
4.2.1 Strategier vid tolkning till svenska, tolkarnas starka språk	30
4.2.1.1 Erfarna tolkar	31
4.2.1.2 Oerfarna tolkar.....	32
4.2.1.3 Jämförelse erfarna och oerfarna tolkar	33
4.2.2 Strategier vid tolkning till spanska, tolkarnas svaga språk.....	34
4.2.2.1 Erfarna tolkar	34
4.2.2.2 Oerfarna tolkar.....	35
4.2.2.3 Jämförelse erfarna och oerfarna tolkar	38
4.3 Tolkarnas tillämpning av strategier vid inlagda svårigheter	38
4.3.1 Inlagd svårighet: att ignorera tolken	39
4.3.2 Inlagd svårighet: att avbryta tolken	40
5. Diskussion	41
6. Sammanfattning och slutsatser	44

6.1 Förslag till fortsatt forskning.....	44
Bibliografi.....	46
Bilagor	1
Bilaga 1 - Transkriptionsnyckel	1
Bilaga 2 – Gemensam europeisk referensram för språk, A1 – C2.....	2
Bilaga 3 – Samtyckesblankett	3
Bilaga 4 – Manus	4
.....	2

Tabellförteckning

Tabell 1. Wadensjös sju avvikande återgivningar.....	15
Tabell 2. Material i föreliggande studie och Den osynliga processen.	17
Tabell 3. Inlagda svårigheter utförda av handläggare och klient under videoinspelade rollspel.	18
Tabell 4. Tolkarnas högsta utbildning och erfarenhet av tolkning.	20
Tabell 5. Språknivåer enligt den gemensamma europeiska referensramen för språk.	23
Tabell 6. Tolkarnas språkkunskaper utifrån intervjuer och språktest.	26
Tabell 7. Intervjuernas längd i minuter och sekunder.....	26
Tabell 8. Antal avvikande återgivningar per tolk och tolkningsriktning.	29
Tabell 9. Tillämpning av tolkningsstrategier vid avvikande återgivningar.....	30
Tabell 10. Tillämpning av tolkningsstrategier när tolken ignoreras av samtalsparterna.	39
Tabell 11. Tillämpning av tolkningsstrategier när tolken avbryts av samtalsparterna.....	40

Figurförteckning

Figur 1. Samtalsdeltagarnas placering i rummet.....	19
---	----

1. Inledning

Tolkning i offentlig sektor, ofta i form av kort konsekutiv tolkning, är en komplex kognitiv aktivitet där tolken översätter talat språk mellan två eller flera personer som talar olika språk. Denna typ av tolkning, också kallad kontakttolkning eller dialogtolkning, är en ”benämning på den tolkning som utförs inom samhällliga institutioner när företrädare för dessa möter klienter och man saknar ett gemensamt språk” (Wadensjö, 1998: 175). I dessa sammanhang kan tolkning även ske simultant för att underlätta kommunikationen mellan parterna och kallas då inom offentlig sektor för viskningstolkning. Simultantolkning förekommer dock framförallt inom så kallad konferenstolkning och innebär då att tolken, ofta från en kabin utrustad med hörlurar och mikrofon, översätter vad talaren säger med några sekunders fördröjning. Inom konferenstolkning kan tolken även arbeta med konsekutivtolkning, i kontrast till kort konsekutiv tolkning som nämnts ovan, och använder då anteckningsteknik för att kunna återge längre tal. Vanligtvis släpps tolken in efter att talaren har talat i fem till tio minuter och översätter då vad som sagts utifrån sina anteckningar (AIIC, 2011: u.s.). Föreliggande studie kommer enbart att undersöka tolkning i offentlig sektor med en del hänvisningar till tidigare forskning inom simultantolkning och konsekutivtolkning.

Tolkning har under flera tusen år använts i flera olika sammanhang som krig och byteshandel. Men även om människor har använt tolkar för att förstå yttranden på andra språk genom tiderna, så är tolkvetenskap ett relativt ungt vetenskapsområde. Tolkning som yrke har funnits i cirka 100 år men det skulle dröja innan man började tala om tolkvetenskap som ett eget forskningsområde och forskning om tolken genomfördes därför inom andra discipliner som till exempel sociologi, antropologi och psykologi (Pöchhacker, 2015: 62-63). Dessutom kom inte forskning inom tolkning i offentlig sektor igång förrän under 1900-talets senare decennier.

Tolforskning inriktar sig på ett flertal områden; metod och teori för tolkundervisning (Pöchhacker, 2015: 71), tolkens minne och mentala processer (ibid: 69), tolkprocessen och tillämpning av tolkningsstrategier (ibid: 70) samt tolkens roll och synlighet i det tolkade samtalet (ibid: 72-73), för att nämna några. Inom tolkning i offentlig sektor har tolkens roll i samtalet alltid varit en central punkt i forskning och man har använt sig av diverse metoder som enkätundersökningar, observation eller etnografiska studier. Den metod som framförallt har använts är dock analys av inspelade tolkmedierade samtal, både i form av rollspel och autentiska samtal (Englund Dimitrova & Tiselius, 2016: 197-198). Även denna studie utgår från videoinspelning av tolkade rollspel och kommer till viss del att förankra sig i forskning om mentala processer, till exempel retrospektion, men med fokus framförallt på sambandet mellan tolkens språkkompetens, tolkningsriktning (se avsnitt 2.1.1) och tolkningsstrategier.

Studier om mentala processer har sitt ursprung i kognitionsvetenskaplig teori och metod och undersöker vad som sker kognitivt med tolken under ett tolkmedierat samtal. Tidigare studier på detta område har framförallt genomförts inom konferenstolkning där tolkning enbart sker åt ett håll, alltså från ett språk till ett annat (Wadensjö, 1998: 17). Det finns flera forskare som genomfört studier på mentala processer (Gerger, 1969; Gile, 1997; Moser-Mercer, 2000/01) och som tagit fram flertalet artiklar om tolkens hjärna och kognitiva aspekter (se avsnitt 2.2). Mig veterligen har det dock inte

genomförts några större studier, om ens mindre, på detta område inom tolkning i offentlig sektor. Englund Dimitrova & Tiselius (2016) styrker detta påstående genom att påpeka att forskning på mentala processer inom tolkning i offentlig sektor är i behov av vidare studier. Dessutom föreslår de videoinspelning som en lämplig metod för att studera kognitiva aspekter och understryker att en ny modell är nödvändig då denna typ av tolkning skiljer sig från simultantolkning där tidigare studier genomförts.

Tolkmedierade samtal kan inom offentlig sektor vara väldigt komplexa eftersom samtalen kan bestå av flera samtalsdeltagare. Det kan handla om en nätverksträff hos socialtjänsten, ett stökigt föräldramöte i skolan eller till exempel ett hembesök med hemtjänsten där flera familjemedlemmar är närvarande. Trots detta har tolkning i offentlig sektor allt som oftast en karaktär av ett trepartssamtal, vad Wadensjö (1998) kallar för *pas de trois*, och det är också trepartssamtalet som ligger till grund för denna studie.

Ett trepartssamtal med tolk består av tre personer, i denna studie en svensktalande part, en spansktalande part och en tolk, som måste turas om att tala och ta tal-turen på samma sätt som man gör i ett samtal mellan enbart två personer. Englund Dimitrova beskriver en tal-tur som att ”en talande har talarturen om han är den ende som talar” och påpekar också att tal-turer kan komma direkt efter varandra eller med en kort paus emellan (1991: 22). Skillnaden i det tolkmedierade samtalet, i jämförelse med ett enspråkigt samtal, är att samtalsfördelningen styrs av att tolken normalt tar varannan tal-tur för att översätta vad en tidigare deltagare har sagt (Wadensjö, 1998: 25). Turtagningen i ett tolkat samtal ser alltså annorlunda ut eftersom parterna talar olika språk men också för att förväntningarna på samtalet kan vara olika då samtalsdeltagarna kan ha skilda kulturer i vilka samtalsreglerna skiljer sig åt. Föreliggande studie kommer att ta hänsyn till turtagning men med utgångspunkt från vilka tolkningsstrategier som tolken tillämpar för att hantera och samordna samtalet (se avsnitt 2.3).

1.1 Studiens avgränsning

För att avgränsa studien har jag valt att undersöka vad språkkompetens och tolkningsriktning har för inverkan på de tolkningsstrategier som en tolk kan använda i ett tolkmedierat samtal i offentlig sektor. Tolken antas i denna studie ha bättre språkkompetens i ett av sina arbetsspråk och det är utifrån denna övergripande hypotes som undersökningen kommer att genomföras. Sambandet mellan språkkompetens, tolkningsriktning och tolkningsstrategier är till dags dato ett föga studerat område inom tolkning i offentlig sektor och av denna anledning finns ett behov av mer forskning. Den teoretiska bakgrunden (avsnitt 2) kommer därför att hänvisa framförallt till tidigare studier inom konferenstolkning där man genomfört betydligt fler studier på detta område än inom tolkning i offentlig sektor.

Materialet som används har tagits fram som en del av en större studie, *Den osynliga processen*, som genomförs av Elisabet Tiselius och Birgitta Englund Dimitrova vid Tolk- och översättarinstitutet på Stockholms universitet. *Den osynliga processen* undersöker tolkning i offentlig sektor utifrån rollspel, retrospektion och psykometriska tester med fokus på kognitiva aspekter (Tiselius, 2016). Fokus i denna studie ligger dock inte på kognitiva aspekter utan på tolkningsstrategier och hur de används beroende på språkkompetens och tolkningsriktning. För en översiktlig tabell av det material som används i denna studie samt *Den osynliga processen* hänvisas till tabell 2 i avsnitt 3.

I det följande kommer jag att redogöra för den forskning som har gjorts på området tidigare. I avsnitt 2.1 definieras skillnaden mellan ett svagt och ett starkt språk samt vilka benämningar dessa kan ha i olika sammanhang. Avsnitt 2.2 ägnas åt tolkens kognitiva utmaningar i ett tolkmedierat samtal och avsnitt 2.3 ger en överblick över de strategier som tolken kan tänkas använda för att hantera till exempel turtagning. Den teoretiska bakgrunden avslutas med en beskrivning i 2.4 av tolkerfarenhet och i 2.5 presenteras de forskningsfrågor som studien har utgått ifrån. Därefter redogörs i avsnitt 3 analysmetod och det material som använts för att genomföra studien och i avsnitt 4 presenteras resultaten av dessa i samband med analys av vilka tolkningsstrategier som tolkarna använder till båda sina arbetspråk och språkstest i jämförelse med genomförda intervjuer med tolkarna. Studien avslutas i avsnitt 5 och 6 med en diskussion, en sammanfattning och de slutsatser som kan dras utifrån analyserat material.

2. Bakgrund

Tolkning i offentlig sektor kräver hög språknivå i två språk och förmågan att växelvis kunna arbeta till och från båda dessa. Hög språknivå innefattar till exempel lingvistisk kompetens i båda språken, ett brett ordförråd och förmågan att förstå och producera olika språkregister. De flesta tolkar har dock oftast högre språknivå i ett av sina arbetsspråk vilket kan resultera i större ansträngning vid tolkning till det språk som inte är deras modersmål (Englund Dimitrova, 1991: 57). Språkkunskap och tolkningsriktning har en betydelse för det tolkade samtalet men även andra egenskaper och kunskaper är viktiga, till exempel arbetsminne eller tolkningsstrategier. I dagsläget har sambandet mellan språkkompetens och tolkens val av strategier inte studerats i stor utsträckning men en del teoretiker hävdar att språknivå kan ha ett inflytande på de strategier som tolken väljer att tillämpa under tolkprocessen (Englund Dimitrova & Tiselius, 2016: 202). Även Vik-Tuovinen påpekar att ”om en egenskap eller kunskap är bristfällig eller saknas, måste tolken i första hand försöka tillämpa sådana strategier som utnyttjar tillgängliga kunskaper och egenskaper för att kompensera bristen” (2006: 65). I de fall då tolken inte kan kompensera en bristfällig kunskap som otillräckliga språkkunskaper, med till exempel tolkningsstrategier, finns det en risk för att fel uppstår i den slutliga tolkningsprodukten.

2.1 Språkkompetens

Språkkompetens, språknivå och framförallt andraspråksinläring har diskuterats i flertalet studier med olika definitioner. Det finns flera termer för att benämna vilket språk som anses vara starkt och vilket språk som anses vara svagt men i vardagligt tal är *modersmål* den term som används flitigast för att benämna en individs starkaste språk. Enligt Nationalencyklopedin (2018) är ett modersmål ”det språk som barn lär sig först (förstaspråk)” och är ”det redskap som barn lär sig utnyttja för att kunna använda symboliska begrepp och koda sin omvärld”. I de flesta studier väljer man dock att inte använda termen modersmål då ett modersmål inte nödvändigtvis behöver vara individens starkaste språk (Vik-Tuovinen, 2006: 76). Föreliggande studie har till exempel en tolk som i intervjumaterialet anser sitt modersmål vara spanska men som påpekar att hans starkaste språk är svenska.

Ett modersmål anses alltså vara det språk som en individ utvecklar under sin barndom för att kommunicera med de talare som befinner sig i omgivningen. Modersmålet, även kallat förstaspråk (L1), används under barnåren informellt vad gäller till exempel uttal, grammatisk struktur och basordförråd (Hyltenstam, 2007: 48). I vissa fall kan ett barn lära sig mer än ett språk under barndomen och samtliga språk anses i sådana fall vara förstaspråk. En individ som har växt upp i en tvåspråkig miljö har alltså två modersmål, eller två förstaspråk, eftersom språken har tillägnats parallellt och därför behärskas lika bra. Det ena av språken kan dock med tiden komma att bli mer dominerande än det andra språket beroende på hur individens språkutveckling fortskrider (Ingo, 2007: 325-326).

Ett andraspråk, även kallat L2, är ett språk som en individ kan lära sig efter att ha tillägnat sig de grundläggande lingvistiska aspekterna i modersmålet. Andraspråket är vanligtvis inte lika starkt som modersmålet och inläring av detta språk sker antingen informellt och oavsiktligt från omgivningen eller genom formell skolundervisning. Inlärningsålder är i detta sammanhang ett viktigt begrepp och individer som talar två språk delas av denna anledning upp i tre kategorier utefter när i livet som de har tillägnat sig andraspråket; under barndomen, i tonåren eller i vuxen ålder (Horváth, 2012: 108). I

föreliggande studie har två av tolkarna tillägnat sig sitt andraspråk i vuxen ålder och de andra två tolkarna under barndomen.

Inom konferenstolkning använder man termerna A-, B- och C-språk för att karakterisera tolkens språkkunskaper. Språken är indelade i aktiva och passiva, varav de aktiva språken anses vara A- och B-språken och de passiva språken tolkens C-språk. Enligt AIIC:s klassificering är A-språk tolkens modersmål, alltså det arbetsspråk som är tolkens starkaste språk och som inom konferenstolkning kan användas både simultant och konsekutivt. Observera att modersmålet inte behöver vara tolkens starkaste språk, som påpekats ovan, men att AIIC har valt att använda denna term för att benämna det starkaste språket (A-språk). B-språk är också starka språk som tolken talar obehindrat men som i vissa fall används antingen enbart simultant eller enbart konsekutivt. C-språk är slutligen de språk som tolken förstår utmärkt och som räknas till de svagare språken eftersom tolken vanligtvis inte producerar tal på dessa språk (AIIC, 2014).

Fortsättningsvis kommer termerna ”starkt språk” respektive ”svagt språk” att användas för att tala om tolkarnas språkkompetens. Ett starkt språk är det språk av tolkens två arbetsspråk som tolken behärskar bättre än det andra arbetsspråket. Det andra språket är istället vad som kommer benämnas med svagt språk i denna studie. En tolks förstaspråk eller L1 behöver inte nödvändigtvis vara tolkens starkaste språk och eftersom detta är fallet för en tolk i denna studie skulle tillämpning av dessa termer vara vilseledande och skapa förvirring för läsaren (se avsnitt 4.1). Det bör dock framhävas att ett svagt språk inte innebär att tolken inte behärskar detta språk på en hög nivå utan enbart att språket ifråga är något svagare i relation till tolkens andra språk. Ett språk som i denna studie benämns som svagt skulle alltså kunna vara ett starkt språk om man jämförde det med ett annat av tolkarnas språk. I litteraturen använder man genomgående termer som förstaspråk/andraspråk, L1/L2 eller A/B/C-språk och i detta avseende skiljer sig denna studie från övriga studier på området.

2.1.1 Tolkningsriktning

Tolkning kan, som tidigare nämnts, ske både till och från tolkens starka eller svaga språk men tolkningsriktning (på engelska *directionality*) skiljer sig beroende på tolkningssituation.

Tolkningsriktning beskrivs av Bartłomiejczyk som ”interpreting from one’s mother tongue or A language into a foreign language or the reverse” (2006: 150), men termen är i svenska språket inte en vedertagen term på samma sätt som *directionality* är på engelska. Fortsättningsvis kommer termen *tolkningsriktning* att användas genomgående i denna studie.

Tolkningsriktning är en av de största skillnaderna mellan konferenstolkning och tolkning i offentlig sektor. I offentlig sektor översätter tolken både till och från båda sina arbetsspråk och måste därför skifta sin språkliga uppmärksamhet mellan det starka och det svaga språket beroende på om produktion eller hörförståelse ska ske på det ena eller det andra språket. ”När det starkare språket är målspråk kan tolken satsa mera kapacitet på förståelse och analys av källspråket, när det starkare språket är källspråk kan tolken på motsvarande sätt satsa mera på sin produktion” (Vik-Tuovinen, 2006: 77). Konferenstolkning innebär, i motsats till tolkning i offentlig sektor, enbart tolkning från ett språk till ett annat, vanligtvis från tolkens svagare språk till tolkens starkare språk. Det finns dock studier som hävdar att tolkning bör ske från tolkens starkare språk till tolkens svagare språk (Denissenko, 1989) men majoriteten argumenterar för att tolkning bör ske i motsatt tolkningsriktning. De Bot (2000) hävdar att det finns både fördelar och nackdelar med tolkning till ett svagt språk. Vid tolkning till ett svagt språk är tolkens talproduktion inte lika effektiv som i ett starkt språk, men en djupare förståelse av källyttrandet kan i vissa fall vara att föredra trots att tolken hittar orden snabbare på det starkare språket (ibid: 85). Åsikterna är många, men den punkt där forskare kommer överens

angående tolkningsriktning är att det finns betydande skillnader mellan tolkning till ett starkt språk och tolkning till ett svagt språk (Bartłomiejczyk, 2006: 150). Vik-Tuovinen påpekar dessutom att tolkens "egenskaper och kunskaper avgör vilka strategier tolken kan tillämpa" (2006: 41) och man skulle därför kunna tänka sig ett samband mellan språkkunskaper, tolkningsriktning och de tolkningsstrategier som tolken väljer att använda sig av under ett samtal. Tolken i offentlig sektor måste, istället för att argumentera för den ena eller den andra tolkningsriktningen, bejaka både fördelar och nackdelar med varje riktning och använda tolkningsstrategier för att motverka de svårigheter som kan uppstå.

Inom översättningsvetenskap talar man ofta om källspråk och målspråk där "tolkning innebär översättning av tal på källspråket till tal på målspråket" (Ingo, 2007: 295). Inom tolkning i offentlig sektor är både det starka språket och det svaga språket både källspråk och målspråk vid olika tillfällen under det tolkmedierade samtalet. Även vid översättning av texter förespråkar man översättning till översättarens starkare språk och man understryker att "**översättaren är som bäst när han/hon översätter till sitt modersmål**" (ibid: 325, fetstil i originalet). I vissa fall kan översättning av texter, precis som inom tolkning, ske från modersmålet till ett inlärt främmande språk. Överlag anser man dock att utgångsläget inte är optimalt vid översättning till ett svagt språk då till exempel språkdräkt eller innehåll i texten kan bli otydligt. Resultaten kan dock vara varierande beroende på hur bra översättaren behärskar det svaga språket (ibid: 236).

2.2 Kognitiva aspekter

Tolkning är en komplex kognitiv aktivitet som kräver förmågan att göra flera saker samtidigt; ta anteckningar, samordna samtalet eller förstå och producera tal. Tolken uppgift är bland annat att identifiera ord och deras betydelse samt förhållandet mellan yttranden och hur dessa hänger ihop. Dessutom måste informationen knytas samman med tolkens världsuppfattning och tidigare kunskap i en process som på engelska kallas *inferencing* (Seeber, 2011: 181). Denna process kan vara kognitivt ansträngande och det finns flera faktorer som man måste ta hänsyn till och som kan påverka tolkens kognitiva funktion under samtalet. Språkkompetens har diskuterats i 2.1, men Seeber framhåller att tolkens minneskapacitet, erfarenhet och tidigare kunskap på området också har en betydande roll (2011: 182). Hjärnan måste koda flera saker samtidigt, komma ihåg dem, och inom simultantolkning dessutom registrera språkförståelse och producera tal på samma gång, med bara några sekunders fördröjning i språkproduktionen (ibid: 187).

The Effort model, en kognitiv modell föreslagen av Gile (1997), diskuterar sambandet mellan olika element som kan vara kognitivt ansträngande för tolken, *the efforts*, och hur de förhåller sig till tolkens kognitiva kapacitet för att genomföra ett tolkat samtal. Gile talar framförallt om tre element som påverkar tolkens kognitiva kapacitet; analys och hörförståelse, talproduktion och minnesförmåga. Den grundläggande hypotesen är att varje element har begränsad kapacitet tillgänglig för att kunna utföras och om något av elementen kräver mer kapacitet än vad som finns disponibelt kommer en överbelastning av den kognitiva funktionen att ske och något av elementen kommer att misslyckas (1997: 164-165). Om en samtalsdeltagare till exempel talar i långa yttranden utan att ge tolken möjlighet att översätta, kan tolken bli tvungen att lägga för mycket kapacitet på sin minnesförmåga vilket i sin tur leder till en överbelastning och problem i talproduktionen. Lekmannen tror dock i de flesta fall att felaktig tolkning och informationsbortfall huvudsakligen beror på tolkens bristande ordkunskap i källspråk eller målspråk. En alternativ förklaring skulle emellertid kunna vara, inte bristande kunskap, utan överbelastning av tolkens kognitiva funktion enligt Giles kognitiva modell

(ibid: 166). Det bör i detta sammanhang kanske betonas att modellen huvudsakligen tillämpades på simultantolkning och att samtliga aspekter därför inte är relevanta för tolkning i offentlig sektor.

I jämförelse med simultantolkning finns det en del kognitiva aspekter som är specifika för just tolkning i offentlig sektor. Kontrollstrategier (engelska *monitoring*) ”kan innebära att tolken gör en kontroll tillbaka i processen och anknyter till tidigare tillämpade strategier. Kontrollen kan också ske så att tolken utnyttjar sina allmänna kunskaper, fack-, språk- och situationskunskaper m.m. för att kontrollera innehållet i det som tolkas” (Vik-Tuovinen, 2006: 37-38). När en samtalspart talar måste tolken kontrollera sin förståelse för yttrandet samtidigt som hänsyn tas till relationen mellan det dessförinnan tolkade yttrandet och det som samtalsparten nu säger. Tolken kan alltså tänkas kontrollera om samtalsparten genom sitt yttrande verkar förstå vad tolken uttryckte i sitt tidigare tolkade yttrande. Dessutom måste tolken ständigt ha i åtanke sin minneskapacitet för att vid behov kunna avbryta samtalsparterna och göra anspråk på tal-turen, en oerhört fördelaktig position om man jämför med konferenstolken. Tolken i offentlig sektor måste alltså inte enbart kontrollera sig själv utan även samordningen av samtalet, turtagning och planering av kommande interaktion. I sin planering måste tolken dessutom beakta både sin egen kognitiva kapacitet, den kommunikativa situationen och samtalsparternas reaktioner på tolkade yttranden (Englund Dimitrova & Tiselius, 2016: 204).

2.2.1 Tolkens minneskapacitet

Tolkens uppgift är att på målspråket översätta *allt* som sägs mellan två personer som inte talar samma språk. Ett tolkmedierat samtal innebär att tolken kontinuerligt måste utnyttja sin minnesförmåga för att återge samtalsparternas yttranden och i den utsträckning det är möjligt ”*intet förtiga, tillägga eller förändra*” (God Tolksed, 2018: 3, kursiv i originalet). Om ett yttrande blir för långt, och tolken till exempel inte avbryter samtalsparten i tid, finns en risk för bristande minnesförmåga och därmed en felaktig tolkning (Englund Dimitrova, 1991: 34). Tolkens kognitiva kapacitet och minnesförmåga skulle dock kunna kopplas till språkkompetens och det är troligen ”lättare att hålla långa avsnitt i minnet om de produceras på ens modersmål än på ens andra tolkspråk” (ibid: 89).

2.2.1.1 Långtidsminnet

Minnet består av tre olika delar, långtidsminnet, korttidsminnet och arbetsminnet. Skillnaden mellan korttidsminnet och arbetsminnet är dock inte helt tydlig då flera teoretiker på området har beskrivit dem och definierat dem på olika sätt (Cowan, 2008: 333). Däremot beskrivs skillnaden mellan långtidsminnet och korttidsminnet utifrån två aspekter; hur lång tid som de kan lagra information samt deras lagringskapacitet. Detta innebär att information i korttidsminnet avtar med tid, till skillnad från långtidsminnet, och att korttidsminnet har en begränsning i antalet element som kan lagras på samma gång (ibid: 326).

Enligt Ullman (2013) lagras både modersmål och andraspråk i hjärnan av två olika långtidsminnen som styr vår språkproduktion och språkinläring, nämligen deklarativt minne och procedurminne. Generellt används det deklarativa minnet för ordkunskap och procedurminnet för vår syntaktiska kunskap, men kunskap registreras i båda minnena på olika sätt. I deklarativa minnet lär man sig relativt snabbt men att komma åt kunskapen som är lagrad där tar längre tid. I procedurminnet sker det motsatta, det tar längre tid att lära sig och lagra kunskap i detta minne men när det är inlärt går det snabbare att få tillgång till informationen igen, eftersom den har blivit automatiserad. Språkinläring är beroende av när i livet en individ lär sig ett språk och man brukar därför kategorisera dem i två grupper; modersmålstalare och andraspråkstalare som lärt sig ett språk tidigt i livet samt andraspråkstalare som lärt sig ett språk sent i livet (Ullman, 2013). För enkelhetens skull kommer jag

enbart i detta avsnitt att benämna modersmålstalare och andraspråkstalare som lärt sig ett språk tidigt i livet för L1-talare samt andraspråkstalare som lärt sig ett språk sent i livet för L2-talare.

Ullman menar att det deklarativa minnet lagrar kunskap som man är medveten om att man kan, till exempel faktakunskap eller vad man ätit till frukost, och istället lagrar procedurminnet delvis omedveten kunskap som kräver träning, till exempel att cykla eller rida. Det är dock viktigt att understryka att båda dessa minnen kompenserar varandra, genom att växelvis samarbeta och konkurrera. Om en individ av någon anledning skulle ha sämre procedurminne skulle hjärnan till exempel kunna förlita sig mer på det deklarativa minnet. Det tar längre tid att ta fram information från deklarativa minnet än från procedurminnet eftersom procedurminnet är automatiserat. Utifrån dessa fakta, ett medvetet långtidsminne (deklarativa) och ett omedvetet långtidsminne (procedur), kan man se ett samband mellan individers språkkompetens och när de lärde sig ett språk i livet. L2-talare som har lärt sig ett språk sent i livet förlitar sig på det medvetna deklarativa minnet i större utsträckning än L1-talare som istället förlitar sig på det omedvetna procedurminnet då de har haft längre tid att bearbeta språket än vad L2-talare har haft. Detta betyder dock inte att L1-talare enbart använder procedurminnet, utan inlärninng av vokabulär sker till exempel oftast i det deklarativa minnet. Även L2-talare lagrar vokabulär i det deklarativa minnet men kunskapen kommer inte vara lika stark som hos L1-talare vilket i vissa fall kan yttra sig i svårigheter med till exempel uttal (Ullman, 2013).

2.2.1.2 Korttidsminnet och arbetsminnet

I långtidsminnet lagras resultatet av tolkens språkinlärninng och språkkompetens, men studier på tolkens minne har till största delen ägnats åt arbetsminnet. Inom simultantolkning har ett flertal studier genomförts och två grundläggande frågor som de har inriktat sig på har varit om tolkar har bättre arbetsminne än icke-tolkar och om arbetsminnet överhuvudtaget påverkar tolkning (Timarova, Meylaerts, Hertog, Čenkova, Szmalec, & Duyck, 2014: 143).

Arbetsminnet används för att hålla kvar specifika delar i minnet samtidigt som man löser en uppgift. Det kan vara till exempel att lösa ett matematiskt problem utan tillgång till papper och penna, att baka en kaka utan att råka tillsätta samma ingrediens två gånger (Cowan, 2008: 325) eller att översätta tal mellan två olika språk. Arbetsminnet skiljer sig inte helt och hållet från korttidsminnet utan används i tolkning för två olika ändamål. Man kan anta att korttidsminnet används för att identifiera och hålla kvar ett yttrande i minnet medan arbetsminnet istället identifierar dess betydelse och bearbetar yttrandet till ett nytt yttrande på det andra språket (Englund Dimitrova & Tiselius, 2014: 180).

I ett tolkmedierat samtal utnyttjas arbetsminnet framförallt i den språkliga processen men tolkens tidigare språkkunskaper hämtas från långtidsminnet. När en samtalspart har talat klart kan tolken hålla kvar informationen i sitt arbetsminne i upp till trettio sekunder och därefter börjar minnesförmågan svikta (Pöchhacker, 2016: 111). Arbetsminnet är alltså begränsat i mängden information som det kan hålla kvar men det finns de som hävdar att träning eller studier kan utveckla en individs arbetsminne till att hålla kvar fler komponenter (Seeber, 2011: 179). På samma sätt påpekar Englund Dimitrova att en erfaren tolk kan tänkas ha bättre minnesförmåga än en oerfaren tolk men att de båda alltid kommer att påverkas av yttre faktorer som trötthet och stress (Englund Dimitrova, 1991: 89).

Arbetsminnet består av fyra delar: den centrala exekutiven, den fonologiska loopen, det visuospatiala skissblocket och den episodiska bufferten. Den fonologiska loopen och det visuospatiala skissblocket var de komponenter som studerades först och därefter tillkom den episodiska bufferten i samband med att den centrala exekutiven utvecklades (Baddeley, 2007: 51). Den fonologiska loopen lagrar auditiv och verbal information, till exempel tal, medan det visuospatiala skissblocket hanterar visuell och

spatial information (ibid: 42). Den episodiska bufferten hämtar information från långtidsminnet och den centrala exekutiven styr och koordinerar informationsflödet mellan alla dessa delar (ibid: 50). För att undersöka arbetsminnet genomförde Baddeley ett test som innebar att några individer skulle komma ihåg olika sekvenser av siffror samtidigt som de skulle genomföra en rad andra uppgifter relaterade till inläring, förståelse eller resonemang. Det visade sig att individerna klarade att genomföra uppgifterna så länge siffersekvensen inte översteg åtta siffror, men också att desto längre siffersekvenser de utsattes för, desto långsammare tog det att genomföra uppgifterna (Baddeley, 2000: 3). Arbetsminnet lagrar alltså och bearbetar information på samma gång som det hämtar information från långtidsminnet.

2.3 Tolkningsstrategier

Tolkningsstrategier är ett vanligt förekommande sätt att lösa problem och används både implicit och explicit av tolken under ett tolkmedierat samtal. Flertalet studier har undersökt och påvisat att det finns ett samband mellan tolkningsstrategier och kognitiv funktion och att strategier kan användas för att minska tolkens kognitiva ansträngning. Skicklig användning av tolkningsstrategier kan till exempel kompensera tolkens språkbegränsning och bidra till att den kognitiva funktionen inte överbelastas (Li, 2013: 107). Denna typ av studier har huvudsakligen studerats inom simultantolkning och är inom konsekutivtolkning och tolkning i offentlig sektor ett betydligt mindre beforskat område (Li, 2013:108).

En genomgång av tidigare forskning visar att det inom tolkning inte har etablerats en gemensam definition för begreppet tolkningsstrategi och därför används ett flertal benämningar för att beskriva denna term. De vanligaste benämningarna är *strategi* men i litteraturen hittar man också *teknik, taktik, plan, metod, regel, process, procedur* eller *princip* för att nämna några (Vik-Tuovinen, 2006: 33). Dessutom används olika termer av olika forskare för att benämna en och samma strategi, till exempel används *omission, deletion* eller *skipping* för att tala om bortfall eller utelämnningar i tolkens yttranden (Li, 2013: 109-110).

Tidig forskning på begreppet tolkningsstrategier beskriver hur tolken med olika strategier löser uppgiftsspecifika hinder. Man beskriver hur tolken måste tillämpa strategier som en individ inte skulle behöva använda i ett enspråkigt samtal, till exempel kontrollstrategier (*monitoring*) eller att förutsäga (*anticipation*) kommande yttranden (Kalina, 1992: 254). Kalina föreslår en definition av begreppet strategi som hon baserar på tidigare definitioner av Kohn (1990) och Riedmüller (1989), dock utan att specificera inom vilken typ av tolkning.

A strategy is goal-oriented, so that the goal determines the amount and thoroughness of processing. It may be consciously used but may also have become automatic in so far as the processor will not have to make any cognitive decision (Kalina, 1992: 253).

Tolkningsstrategier används alltså enligt henne avsiktligt av tolken men kan också vara automatiserade på så sätt att kognitiva beslut inte behöver tas. Dessutom är strategier målinriktade och målet med dem avgör i vilken omfattning och hur grundlig bearbetning av samtalsparternas yttranden som krävs.

Vik-Tuovinen föreslår istället att ”tolkningsstrategier är tillvägagångssätt för att genomföra ett tolkningsuppdrag samt för att förebygga eller lösa problem” (2006: 39). Strategier kräver hög kognitiv aktivitet av tolken och kan användas före, under och efter ett tolkat samtal. Tolken är dock inte alltid medveten om sin användning av strategier eftersom dessa i många fall blir automatiserade med yrkeserfarenhet. Man kan emellertid observera strategier utifrån tolkens agerande och verbala

produktion under samtalet (ibid). Generellt tycks strategier beskrivas av forskarna som problemlösning, förebyggande av problem och att utföra en uppgift. Även Bartłomiejczyk ansluter sig till denna definition och beskriver begreppet strategi som just problemlösning och att förebygga problem men också som ett sätt att underlätta tolkens uppgift (2006: 152). Det finns dock de som formulerar definitioner som innefattar fler aspekter än dessa, till exempel Li (2013: 106) som, precis som Kalina (1992), hävdar att strategier är avsiktliga och målinriktade. Han påpekar dessutom att problemlösning är ett resultat av tolkens kunskapsbrist eller begränsning i den kognitiva kapaciteten.

En del forskare föreslår två termer och anser att det finns en skillnad i definitionen mellan termerna strategi och taktik, exempelvis Gile som hävdar att en strategi är en planerad handling med ett specifikt syfte. Taktik är enligt honom, i kontrast till strategi, istället de beslut och handlingar som tolken genomför "online" för att lösa de svårigheter som uppgiften kan ha medfört (2009: 201). Både strategier och taktiker är metoder för att lösa eller förebygga eventuella problem i tolkningen och Arumí Ribas (2012) påpekar att det kan vara svårt att göra skillnad mellan dessa två. Vid observationer av tolkade samtal är det inte alltid självklart om tolkens agerande har varit en avsiktlig planerad handling eller om tolkens problemlösning har varit spontan och omedveten. Hon understryker därför att termen strategi är att föredra för båda dessa begrepp (2012: 813).

Fortsättningsvis kommer benämningen *strategi* att användas i denna studie för att tala om tolkningsstrategier. Jag kommer dessutom att utgå från definitionen av en strategi som ett sätt för tolken att lösa ett problem. Detta återspeglar sig i Arumí Ribas och Vargas-Urpi (2017) tillvägagångssätt i vilket de använder sig av Wadensjös (1998) "avvikande" återgivning för att analysera tolkningsstrategier. Även om Wadensjös avsikt med att föreslå denna klassifikation av återgivning inte specifikt har varit att undersöka strategier, anser ändå författarna att de utgör en god grund för att analysera dessa inom tolkning i offentlig sektor (Arumí Ribas & Vargas-Urpi, 2017: 121). I avsnitt 2.3.1, 2.3.2 och 2.3.3 redogörs för vilka strategier som är karakteristiska inom olika typer av tolkning.

2.3.1 Strategier inom simultantolkning

Inom simultantolkning finns ett flertal studier som ägnar sig åt begreppet strategier. Några av de vanligaste strategierna som nämns i litteraturen är att vänta (*waiting*), att fördröja (*stalling*), att spjälka upp i mindre enheter (*chunking*) och att förutsäga (*anticipation*) (Vik-Tuovinen, 2006: 36). Det finns skilda åsikter om varför simultantolken använder strategier vid problemlösning men de flesta är överens om att språkkompetens är en primär anledning till detta. Generellt talar man i detta sammanhang om språkkompetens och tolkningsriktning men till exempel Seeber (2011) hävdar att tolkens strategiska beteende beror på språkparets asymmetriska struktur. Han menar alltså att det är svårare att tolka till/från ett språk vars syntaktiska struktur skiljer sig för mycket från tolkens andra språk, oavsett vilket av dessa som är tolkens starkare språk. Trots att han själv hävdar att problematiken ligger i språkens syntaktiska struktur så nämner han att flertalet studier påstår att en del av tolkens strategiska beteende kan undvikas eller inte behövs om man har i åtanke tolkningsriktning och tolkens modersmål (ibid: 186). Bartłomiejczyk är till exempel en av de som hävdar att tolkningsriktning och språkkompetens har en betydande roll i tolkning och påpekar att brister kan förekomma i tolkens talproduktion om inkommande tal sker från tolkens svagare språk, med andra ord det språk som inte är tolkens modersmål (2006: 155). Resultaten av hennes studie visar dessutom att tolkens val av strategier skiljer sig åt mellan tolkning till ett starkt eller svagt språk men att dessa ibland kan vara specifika för språkparet (ibid: 149).

Nedan presenteras fyra av de vanligaste strategierna som används inom simultantolkning enligt Seeber och Vik-Tuovinen:

Att vänta, innebär att simultantolken stoppar sin tolkning och inväntar mer tal från den som talar, lagrar inkommande tal i sitt arbetsminne och när det blivit begripligt återger det i sin talproduktion. Denna strategi kan vara en enkel uppgift, då det enbart handlar om memorering och att förstå källyttrandet, men när tolken måste producera tal finns en risk för kognitiv ansträngning om inkommande information hunnit bli alltför omfattande för att kunna lagras och bearbetas. Kärnan i denna strategi handlar om att tolken inte börjar tala förrän källyttrandet har blivit begripligt, vilket kan uppfattas som besvärande för den som lyssnar på simultantolken (Seeber, 2011: 193). Denna strategi tillämpas i de flesta fall när inkommande tal består av meningar med vänstertyngd (Vik-Tuovinen, 2006: 36).

Att fördröja, är en strategi som används i samma situationer som *att vänta* men istället för att bli tyst försöker simultantolken vinna tid genom långsammare talproduktion eller utfyllnad med formuleringar som inte tillför ny information. Även denna strategi innebär en ökad kognitiv ansträngning för tolken men utsätter inte åhörarna för lång och obehaglig tystnad (Seeber, 2011:193).

Att spjälka upp, innebär att simultantolken börjar tolka delar av ett långt yttrande för att inte behöva vänta på budskapets helhet. Karakteristiskt för denna strategi är frånvaron av huvudverb i det tolken säger vilket ökar tolkens kognitiva ansträngning då tolkade delar i ett senare skede måste bindas ihop (ibid: 194). Utmärkande för denna strategi är att språkparets syntax skiljer sig åt (Vik-Tuovinen, 2006: 36).

Att förutsäga, låter simultantolken avsluta sitt tolkade yttrande innan originalyttrandet har avslutats. Inom simultantolkning kommer tolkens talproduktion vanligtvis några sekunder efter att originalyttrandet har uttalats men att förutsäga tal hjälper tolken att undvika kognitiv ansträngning (Seeber, 2011: 195). Tolken använder denna strategi om övrig kontext eller tidigare kunskaper på området på något sätt antyder vad som kommer att sägas (Vik-Tuovinen, 2006: 36). I de flesta fall kommer tolken dessutom att välja de strategier som kräver mindre kognitiv ansträngning (Seeber, 2011: 190).

Det finns, utöver ovan nämnda fyra strategier, ett flertal strategier som kan tillämpas inom simultantolkning. Några av dessa strategier kan förknippas med tolkningsriktning och är därför specifika för tolkens starka eller svaga språk. Vid översättning till tolkens starkare språk tillämpar tolken enligt Bartłomiejczyk en del strategier i större utsträckning än vid tolkning till det svagare språket, till exempel inferens och transcoding (2006: 168).

Inferens (jfr Seeber (2011) i avsnitt 2.2) innebär att tolken syftar till delar av ett tidigare yttrande som hen inte har hört eller förstått. Eftersom simultantolken, till skillnad från tolk i offentlig sektor, inte kan fråga och få bekräftat av talaren vad som yttrats, måste tolken istället förlita sig på kontexten eller sina tidigare kunskaper på området för att återge informationen (Bartłomiejczyk, 2006: 160).

Transcoding är en strategi som innefattar översättning av källyttrandets ord för ord eller nästan ord för ord. Denna strategi används när tolken förlitar sig i allt för stor utsträckning på källspråkets struktur till exempel om den övergripande meningen av källyttrandet inte har kunnat uppfattas (Bartłomiejczyk, 2006: 162).

Bartłomiejczyk hävdar dessutom att simultantolken som arbetar till sitt starkare språk tenderar att förutsäga kommande tal betydligt mer än de som tolkar till sitt svagare språk. Ett skäl till detta menar hon är kompensation av bristande hörförståelse på det svagare språket och av denna anledning sker det

inte lika ofta vid tolkning till det svagare språket (2006: 169). Vid översättning till tolkens svagare språk tillämpas enligt hennes studie istället andra strategier i större utsträckning, till exempel approximation och parafrafer (ibid: 168).

Approximation kan användas när tolken inte kan komma ihåg den exakta termen på målspråket. Talproduktionen i det svagare språket kan då ibland tvinga tolken till att ersätta delar av ett yttrande med alternativa termer. Av denna anledning används denna strategi mer frekvent vid tolkning till det svagare språket (Bartłomiejczyk, 2006: 155).

Parafrafer liknar approximation i det avseendet att tolken inte kommer ihåg en exakt term på målspråket och därför måste hitta en alternativ lösning på problemet. Istället för att hitta en närliggande term som med approximation så väljer tolken att med en parafrafer göra en omformulering och en längre förklaring eller beskrivning av termen på målspråket (ibid).

Många gånger är simultantolken inte medveten om valet av sina strategier eftersom erfarenhet och väl inarbetade strategier kan leda till automatisering av dem (Bartłomiejczyk, 2006: 151). Men en del strategier måste användas avsiktligt av tolken vilket i de flesta fall kräver mer kognitiv belastning än vid användning av de automatiserade strategierna (Vik- Tuovinen, 2006: 39).

2.3.2 Strategier inom konsekutivtolkning

Inom simultantolkning har vi sett att några av de strategier som tillämpas mest frekvent är att vänta, att fördröja, att spjälka upp och att förutsäga. En del av dessa strategier är specifika för simultantolkning, till exempel att förutsäga, och specifika för konsekutivtolkning är istället strategier som att ändra ordningsföljd (*changing order/restructuring*) eller att lägga till information (*addition*).

Förutsättningarna är liknande för både simultantolkning och konsekutivtolkning, till exempel tidspress och informationstäta yttranden, och av denna anledning tillämpas en del strategier i båda dessa typer av tolkning, exempelvis inferens och transcoding (Li, 2013: 108).

Inom konsekutivtolkning förekommer framförallt tre tolkningsstrategier, att utelämna information (*omission*), att ändra ordningsföljd samt att lägga till information (ibid: 119). Arumí Ribas nämner i sin studie en av dessa strategier också, att utelämna information, men hävdar utöver denna strategi att konsekutivtolken oftast tillämpar strategier som *sunt förnuft* och *generalisering* (2012: 826). I det följande presenteras de vanligaste tolkningsstrategierna inom konsekutivtolkning:

Att utelämna innebär inom konsekutivtolkning att tolken använder pauser eller korta stunder av tystnad i sin talproduktion då vissa delar av föregående tal inte blir tolkat. Anledningen kan vara till exempel att tolken inte har förstått delar av talet, ofullständiga anteckningar eller sviktande minne (Li, 2013: 110). Att använda utelämnning som strategi kan förebygga onödig repetition eller undvika yttranden som är överflödiga och oviktiga (ibid: 109).

Att ändra ordningsföljd är en strategi som används av konsekutivtolken för att skapa ett idiomatiskt målspråk. Tolken ändrar ordningsföljd på ord eller element i originalyttrandet och uttrycker dessa i en annan ordning i den tolkade versionen (Li, 2013: 112).

Att lägga till information i målspråket gör tolken genom att expandera källyttrandet för att det tolkade yttrandet ska bli mer begripligt. Tolken undviker med denna strategi otydlig information och klargör på detta sätt diffusa källyttranden (Li, 2013: 110).

Tolkningsstrategier är inte bara bundna till specifika typer av tolkning utan även tolkens språkpar och tolkningsriktning. Genom att vara medveten om vilket av tolkens språk som är starkast och svagast skulle man också kunna hitta och lära ut strategier som skulle leda till en mer effektiv tolkning (Li,

2013: 122). Vid tolkning till ett starkare språk är det till exempel vanligt med användning av utelämnning, inferens och kompression vilka samtliga kan vara en produkt av tolkens bristande hörförståelse i det svagare språket (ibid: 119).

Kompression är inte bland de vanligaste strategierna i konsekutivtolkning men har en del gemensamma drag med strategin utelämnning. Vid kompression återger tolken ett yttrande mer allmänt än källyttrandet och tar på så sätt bort överflödiga information, till exempel en repetition. Användning av denna strategi leder därför ofta till att konsekutivtolken samtidigt använder sig av strategin att utelämna (Li, 2013: 109).

Ytterligare en aspekt som man bör ta hänsyn till inom konsekutivtolkning är det faktum att yttranden på målspråket ofta utgår från anteckningar. Några av de strategier som tillämpas när tolkar använder sig av anteckningsteknik är sammanfattning, utelämnning och generalisering (Arumí Ribas, 2012: 827). Dessa strategier kommer dock inte att redogöras i denna studie eftersom tolkarnas användning av anteckningar och därmed strategiska beteende i samband med anteckningar inte kommer att undersökas.

2.3.3 Strategier inom tolkning i offentlig sektor

Till dags dato är tolkens tillämpning av strategier inom tolkning i offentlig sektor ett föga studerat område. Det finns dock en del strategier som är särskilt karakteristiska just för denna typ av tolkning, framförallt då tolken, till skillnad från simultantolken, har möjligheten att interagera med samtalsdeltagarna och be om till exempel en upprepning om det skulle behövas. Detta är för tolken i offentlig sektor en fördelaktig situation och möjlighet att hantera både turtagning och informationsflöde från samtalsdeltagarna.

Tolkens tillämpning av strategier inom offentlig sektor kan indelas i två kategorier, ”tal-som-text” och ”tal-som-agerande”, vilka båda utgår från Wadensjöns modeller (1998) av monologism och dialogism. ”Tal-som-text” utgår ifrån strategier som förknippas med lingvistiska problem, till exempel parafraser eller lånord, medan ”tal-som-agerande” istället sammankopplas med strategier som har att göra med turtagning och samordning av samtalet, till exempel icke-återgivning (Arumí Ribas & Vargas-Urpi, 2017: 126). Bland de vanligaste strategierna inom tolkning i offentlig sektor nämner Arumí Ribas och Vargas-Urpi parafraser och samordningsstrategier, till exempel att avbryta, icke-återgivning, gester, att ändra ordningsföljd eller två-delars/flera-delars återgivning. Samordning av samtalet kan alltså delas upp i ett flertal strategier som innebär att tolken försöker underlätta turtagningen eller be om en paus för att få tolka (ibid: 130). I det följande redovisas Arumí Ribas och Vargas-Urpis strategier och hur de tillämpas inom tolkning i offentlig sektor.

Parafraser är en strategi som innebär att tolken gör en omformulering, förklaring eller beskrivning av en term på målspråket. Denna strategi tillämpas både för termer som inte har någon motsvarighet på målspråket och för termer som har en motsvarighet men som tolken i stunden inte kommer på den exakta termen för. I de flesta fall innebär parafraser att tolken sänker språkregistret i jämförelse med termen på källspråket (Arumí Ribas & Vargas-Urpi, 2017: 127). Denna strategi används på liknande sätt inom simultantolkning men är då inte bland de vanligaste strategierna (se 2.3.1).

Att avbryta är en samordnande strategi som tolken använder för att en samtalsdeltagares yttrande ska fördelas på två eller fler tal-turer och inte bli för långt. Denna strategi används ofta för att inte låta den andra samtalsdeltagaren vänta för länge på tolkens översättning (Arumí Ribas & Vargas-Urpi, 2017: 131).

Gester och *icke-återgivning* innebär att tolken begär en paus för att kunna tolka. Icke-återgivning utgår från Wadensjös klassificering av ”avvikande” återgivning (se 2.3.3.1) och är ett sätt för tolken att verbalt begära att få ordet för att kunna översätta en samtalsdeltagares tidigare yttrande (Arumí Ribas & Vargas-Urpi, 2017: 131). *Gester* är istället en strategi som tolken använder för att med till exempel handrörelser signalera till den ena samtalsdeltagaren att hen behöver börja tolka och därmed ta tal-turen (Englund Dimitrova, 1991: 17).

Att ändra ordningsföljd är en strategi då tolken ändrar ordningsföljd på ord eller element och uttrycker dessa i en annan ordning än vad en samtalsdeltagare gjorde i källyttrandet. Ibland kan denna strategi tillämpas för att betona ett av de element som har nämnts i källyttrandet (Arumí Ribas & Vargas-Urpi, 2017: 131).

Flertalet av de strategier som används inom tolkning i offentlig sektor är förknippade med turtagning och samordning av samtalet. Arumí Ribas och Vargas-Urpi har i sin studie om tillämpning av strategier i offentlig sektor använt sig av två metoder för att identifiera tolkarnas strategier; analys av transkriptioner utifrån Wadensjös sju ”avvikande” återgivning samt strategier som har kunnat synliggöras utifrån särskilda punkter (”rich points”) i de rollspel som deras material har utgått ifrån (2017: 126). Även denna studie kommer att utgå ifrån dessa två metoder för att identifiera tillämpning av tolkarnas strategier.

2.3.3.1 ”Avvikande” återgivning som tolkningsstrategi i offentlig sektor

Det tolkmedierade samtalet beskrivs enligt Wadensjö som en kombination av två tankemodeller, monologism och dialogism, som utgår från två olika synsätt på tolkning och översättning (1998: 46). Den monologiska modellen beskriver ”tal-som-text” och ”innebär att meningen med vad som sägs uppfattas som knutet till de enskilda orden” (ibid: 30). Modellen jämför yttranden på samma sätt som man skulle jämföra texter, och tolkning betraktas därmed som en form av ekvivalent översättning.

Ekvivalens kan beskrivas som likvärdighet mellan två texter skrivna på två olika språk och är ett återkommande begrepp inom översättningsvetenskap där det har diskuterats av flera översättningsteoretiker. Jakobson menar till exempel att ekvivalens i en översättning kan uppnås även om man inte med exakta ord kan översätta en mening från ett språk till ett annat och att ”inga brister på grammatiska figurer i målspråket gör det omöjligt att åstadkomma en exakt översättning av hela det begreppsliga innehållet i originalet” (Jakobson, 1998: 150). Översättning behöver alltså enligt honom inte alltid vara en exakt kopia av sin källtext och trots översättningssvårigheter, till exempel skämt, drömmar och poesi, så kan ekvivalens uppnås (ibid: 152-154).

Den typ av ekvivalens som Jakobson talar om kan inom tolkning beskrivas med hjälp av den dialogiska modellen som till skillnad från den monologiska modellen innebär att ”meningen med vad som sägs är något som fortlöpande etableras, omprövas och etableras på nytt *mellan människor i konkreta sociala samspel*” (Wadensjö, 1998: 30, kursiv i originalet). Detta hör ihop med ett interaktionistiskt förhållningssätt till språk och man ser istället ”tal-som-agerande” där människor agerar i relation till varandra utifrån den situation eller miljö de befinner sig i. Ett ord eller en mening behöver alltså enligt detta synsätt inte nödvändigtvis betyda samma sak i alla situationer utan kräver att forskaren stannar upp och funderar kring samtalsdeltagarnas samspel och den konkreta situationen.

Nedan följer ett exempel på hur ett trepartssamtal med tolk skulle kunna se ut om man utgår från en monologisk syn på språk (Wadensjö, 1998). Exempel 1 är modifierat utifrån det material som denna studie bygger på och för enkelhetens skull är samtliga yttranden återgivna på svenska för att spegla

ekvivalensen som detta synsätt har på språk. Tolkens yttrande som skulle varit en översättning markeras med apostrof ('), personerna är H = en handläggare, K = en klient och T = en tolk.

Exempel 1, "Tal-som-text"

H: Yttrande 1: Förresten hur gamla är dina barn?

T: Yttrande 1': Förresten hur gamla är dina barn?

K: Yttrande 2: Tio, sju och fyra år. Varför?

T: Yttrande 2': Tio, sju och fyra år. Varför?

H: Yttrande 3: För att jag behöver förbereda lite blanketter.

T: Yttrande 3': För att jag behöver förbereda lite blanketter.

Wadensjös två modeller kräver i de flesta fall att man tar hänsyn till både monologism och dialogism för att kunna bilda sig en uppfattning av komplexiteten i det tolkmedierade samtalet (1998: 44). Föreliggande studie kommer därför undersöka material både utifrån den monologiska modellen, transkriptioner och jämförelser av "tal-som-text", samtidigt som hänsyn kommer tas till situationella faktorer som att samtalen utgår från ett manus (se avsnitt 3.1) och att samtalsdeltagarna ombads att utsätta tolken för specifika svårigheter under samtalets gång.

Arumí Ribas och Vargas-Urpi har i sin studie (2017) delat in tolkarnas tillämpning av strategier enligt Wadensjös två modeller och för att identifiera dessa strategier har de använt sig av hennes sju "avvikande" återgivning (1998: 52). Arumí Ribas och Vargas-Urpi påpekar dock att Wadensjö inte hade som syfte att använda dessa återgivning för att undersöka strategier men att de ändå ser dem som en god grund för att analysera tillämpning av strategier i tolkning i offentlig sektor (2017: 121).

Återgivning kan vara både "nära" och "avvikande" och definieras av Wadensjö som nya versioner som relaterar till ett originalyttrande (1998: 49). Ett original är "där en primär part börjar tala och slutar där han eller hon slutar tala, när det blir tyst eller någon annan säger något" (ibid). Syftet med att kategorisera tolkyttranden i jämförelse med ett original har enligt Wadensjö varit att "synliggöra det tolkmedierade samtalets textmässiga struktur" (ibid: 50) och i detta avseende skiljer sig denna studie från det ursprungliga syftet och kommer istället att använda avvikande återgivning för att identifiera tolkningsstrategier. Fokus kommer inte att ligga på nära återgivning, alltså när tolkens återgivning stämmer överens med originalet i innehåll och stil, utan istället motsatsen, vilket kallas för avvikande återgivning (ibid: 50). I tabell 1 beskrivs Wadensjös sju avvikande återgivning och i avsnitt 4.2 kommer diverse exempel av dessa återgivning att presenteras utifrån det material som föreliggande studie utgår ifrån.

Tabell 1. Wadensjös sju avvikande återgivning.

Expanderande återgivning	Innehåller mer information än originalet.
Reducerande återgivning	Innehåller mindre information än originalet
Substituerande återgivning	Ersätter information i originalet med något annat
Summerande återgivning	Innehåller information från flera original
Två/Flera-delars återgivning	Ett original blir uppdelat i två eller flera tolkyttranden

Icke-återgivning

Tolkyttranden som inte har någon motsvarighet i originalet

Noll-återgivning

Original som inte blir tolkade

2.4 Tolkerfarenhet

Tolkens erfarenhet förknippas ofta med professionalitet inom tolkyrket, att vara nybörjare eller expert, eller vad som i denna studie kallas för erfarna samt oerfarna tolkar. Expertis kräver lång erfarenhet och tolkar måste behärska båda sina språk väl för att kunna återge en så god tolkning som möjligt (Ericsson, 2000/01: 202). Men inte bara språkkunskaper är avgörande för tolkens professionalitet utan även erfarenhet spelar en stor roll för att kunna bli expert inom ett specifikt område. Det räcker inte att till exempel genomgå en tolkutbildning för att bli en erfaren tolk utan många är efter en avslutad utbildning fortfarande nya inom sitt område och det kan behövas flera månader och ibland flera år av erfarenhet för att uppnå en nivå av expertis (ibid: 189). Föreliggande studie undersöker fyra tolkar, två oerfarna och två erfarna, vilka kommer att betraktas som nybörjare respektive experter (se avsnitt 3.2.1 samt tabell 4 för mer information om tolkarnas tidigare erfarenhet av tolkning).

En expert är alltså en person som efter många års erfarenhet har uppnått en hög nivå av expertis inom sitt yrke. En nybörjare är å andra sidan en person som anses ha mindre erfarenhet eller ingen erfarenhet alls (Moser-Mercer, 2000: 108). Det finns enligt Moser-Mercer flera skillnader i hur tolkar med olika erfarenhet utövar sitt yrke, till exempel knyter erfarna tolkar samman semantisk kunskap till den givna kontexten mer än vad oerfarna tolkar gör och de oerfarna tolkarnas fokus tenderar att hamna på information som de inte känner till i ett källyttrande vilket ofta leder till att de kör fast och inte hittar en motsvarighet på målspråket (ibid: 109).

Om man binder samman tolkerfarenhet med tolkningsstrategier har tidigare studier funnit att oerfarna tolkar ofta uppvisar fler problematiska situationer i tolkmedierade samtal än erfarna tolkar. Fler problemområden innebär att mer tillämpning av tolkningsstrategier är nödvändig och de oerfarna tolkarna använder därför också tolkningsstrategier i större utsträckning. Detta betyder dock inte att erfarna tolkar inte använder strategier när de tolkar utan enbart att de troligen automatiserat sin användning av dem till den grad att de inte själva är medvetna om att de använder dem (Arumí Ribas, 2012: 829).

2.5 Studiens syfte och forskningsfrågor

Syftet med föreliggande studie är att undersöka vilket samband som finns mellan språkkompetens, tolkningsriktning och de tolkningsstrategier som tolken använder i ett tolkmedierat samtal i offentlig sektor. Studien utgår från hypotesen att det finns ett samband mellan språkkompetens, och därmed tolkningsriktning, och de tolkningsstrategier som tolken använder vid tolkning inom offentlig sektor.

De forskningsfrågor som kommer att besvaras är:

- Påverkar språkkompetens och tolkningsriktning antalet tolkningsstrategier som tolken använder sig av i tolkmedierade samtal?
- Använder tolken sig av olika tolkningsstrategier vid tolkning till sitt starka respektive svaga språk?

- Använder erfarna och oerfarna tolkar tolkningsstrategier på olika sätt?

3. Material och metod

Materialet i föreliggande studie har tagits fram som en del av en större studie, *Den osynliga processen*, som består av ett flertal videoinspelade samtal med tolk. Fokus i denna studie kommer att ligga på fyra av dessa tolkmedierade samtal och kommer att analysera videoinspelning, retrospektion och språktest. Dessutom har en intervju, som inte ingår i *Den osynliga processen*, genomförts med de fyra tolkarna och analysen av deras språkkunskaper kommer därför att vara komparativ, alltså jämföra deras faktiska resultat i språktestet med deras svar på intervjufrågorna. Studien är experimentell och består av tolkade rollspel som utgår från ett skrivet manus för att samtalen ska kunna jämföras med varandra. I tabell 2 redovisas med X det material som används i föreliggande studie samt *Den osynliga processen*.

Tabell 2. Material i föreliggande studie och Den osynliga processen.

	<i>Föreliggande studie</i>	<i>Den osynliga processen</i>
Manus	X	X
Videoinspelning	X	X
Retrospektion	X	X
Språktest - Dialang	X	X
Intervju	X	
Raven		X
MSCEIT		X
2-back		X
Letter span		X
Operation span		X
Barrouillet		X
Matrix		X
Arrow flanker		X

3.1 Manus

Materialet utgår från ett rollspelsmanus som har legat till grund för videoinspelning av fyra tolkmedierade samtal mellan språken svenska och spanska. Manusets (se bilaga 4) innehöll bakgrundsinformation och repliker skrivna på svenska som uppsatsförfattaren till denna studie översatte till spanska. Spansktalande rollspelare uppmanades sedan att korrigera språket till idiomatisk

spanska och skicka det till forskningsledaren. Tolkarna fick inte ta del av manuset, varken på svenska eller spanska, för att eftersträva en så autentisk situation som möjligt och därför ombads även rollspelarna att lära sig sina repliker utantill. De hade dock tillåtelse att ha rollspelsmanus framför sig under videoinspelningarna.

Bakgrundsinformationen innehöll uppgifter om forskningsprojektet och riktlinjer som rollspelarna ombads att följa. Tolkade samtal kan leda konversationen åt olika riktningar beroende på hur tolkens översättning av dialogen ser ut och det finns därför ingen garanti att ett manus kommer att få samtalen att ha samma utseende. Rollspelarna uppmanades av denna anledning att improvisera vid behov och att svara på tolkens faktiska översättningar även om det skulle innebära att frånga manus.

Spansktalande rollspelare, som till viss del talade svenska, uppmanades dessutom att enbart svara på tolkens översättningar även om de kunde förstå vad svensktalande rollspelare sagt i föregående yttrande. Om svensktalande rollspelare till exempel räknat upp tre saker och tolken enbart översatte två av dessa skulle spansktalande part enbart utgå från de två saker som tolken återgett eftersom de i en autentisk situation inte skulle förstått vad som sagts på svenska. I de fall då ett samtal frångick manus var det dock viktigt att rollspelarna förde dialogen tillbaka till manus så snabbt som möjligt för att göra dem jämförbara med varandra.

Manuset innehöll också information om hur rollspelarna skulle agera under de tolkmedierade samtalen. De skulle till exempel framstå som vana tolkanvändare och därför titta på sin motpart och inte på tolken. Rollspelarna uppmanades dessutom att utsätta tolkarna för en del svårigheter vilket har visat sig mycket användbart i analysen av detta material då diverse tolkningsstrategier har använts för att hantera dem. I analysen kommer dessa inlagda svårigheter att redovisas och tolkarnas sätt att ta sig an dem kommer att jämföras (se avsnitt 4.3). Svårigheterna var avsiktliga och genomfördes av rollspelarna på specifika punkter i manus och på samma sätt för samtliga tolkar. Tolkarna hade inte fått någon tidigare information om att rollspelet skulle innehålla specifika svårigheter utan fick under samtalet hantera dem precis som de skulle gjort i en autentisk situation. En översikt av svårigheterna redovisas i tabell 3 och återfinns i detalj i samband med manuset i bilaga 4. I rollspelen är handläggare svensktalande och klient spansktalande.

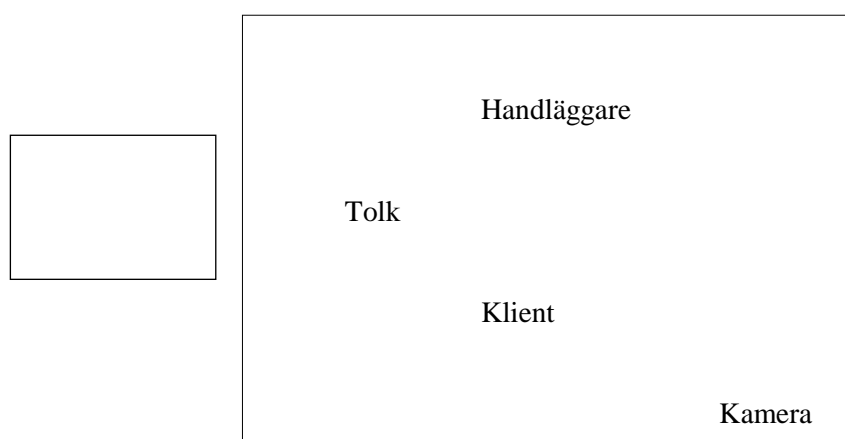
Tabell 3. Inlagda svårigheter utförda av handläggare och klient under videoinspelade rollspel.

<i>Inlagda svårigheter i manus</i>	<i>Handläggare</i>	<i>Klient</i>
Du tycker tolkpresentation är onödigt	X	
Avbryt tolken	X	X
Bli lite förvirrad och oroad av att tolken verkar ha blivit avbruten		X
Ignorera tolkens försök att börja tolka tills du talat klart	X	X
Bli ledsen, torka tårar och tala tyst		X
Ge tydliga signaler om att du är irriterad på tolken	X	
Ge tydliga signaler om att du inte förstått tolkat yttrande		X
Du uppfattar att din motpart inte riktigt förstått men struntar i det	X	
Bli upprörd och arg		X

3.2 Videoinspelning

De fyra tolkmedierade samtalen genomfördes i april och oktober 2017 med två erfarna tolkar och två oerfarna tolkar på Tolk- och översättarinstitutet på Stockholms universitet. Samtalen handlade om etableringsersättning på Arbetsförmedlingen och genomfördes av tre parter; en tolk och två rollspelare, varav en rollspelare spelade svensktalande handläggare och den andra rollspelaren arbetssökande klient som enbart talade spanska. Samtliga parter rekryterades och fick ekonomisk ersättning av forskningsprojektet *Den osynliga processen*.

Samtalen spelades in med en videokamera som var uppställd i ena änden av rummet där den fångade samtliga parter på film. Tolk och rollspelare var placerade vid ett bord i den typiska tolktriangeln med tolken vid bordets kortsida och rollspelarna mitt emot varandra på varsin sida av bordets långsidor.

Figur 1. Samtalsdeltagarnas placering i rummet.

I rummet var även ansvarig för videoinspelning närvarande för att sköta videokamera och kalibrera eye tracking-glasögon som tolken skulle bära under hela samtalet.¹ Uppsatsförfattaren till denna studie skötte videokameran under ett av de fyra tolkmedierade samtalen och övriga samtal övervakades av en medarbetare på Tolk- och översättarinstitutet. Dessutom tilläts tolkarna inte att ta anteckningar under samtalen då denna variabel inte ansågs mätbar.

3.2.1 Deltagare

Videoinspelat material består av sju deltagare varav fyra tolkar, en svensktalande rollspelare och två spansktalande rollspelare. Svensktalande rollspelare är en infödd svensk man som spelade handläggare på Arbetsförmedlingen i samtliga tolkade samtal. Spansktalande rollspelare bestod av två kvinnor i samma ålder med ursprung från Spanien. Den ena kvinnan deltog som spansktalande i ett tolkat samtal som genomfördes med en av de oerfarna tolkarna i april 2017 och den andra kvinnan deltog i tre tolkade samtal som genomfördes med en oerfaren tolk och två erfarna tolkar i oktober 2017. Båda

¹ Eye tracking-glasögon skulle bäras av samtliga tolkar under hela samtalet för att mäta tolkarnas ögonrörelser. Föreliggande studie kommer dock inte att använda sig av dessa resultat utan de ingår enbart som en del av *Den osynliga processen*.

dessa kvinnor förstod till viss del svenska men talade spanska som modersmål (för definition av modersmål se 2.1).

Tolkarna var fyra till antalet, två erfarna och två oerfarna. De erfarna var män som hade auktorisation med speciell kompetens som rättstolk och lång yrkeserfarenhet av tolkning mellan spanska och svenska. De andra två tolkarna var kvinnor utan auktorisation och med mindre än ett års yrkeserfarenhet av tolkning och som nyligen avslutat sin tolkutbildning på Tol- och översättarinstitutet på Stockholms universitet. Tolkarna kommer i denna studie att kallas Anna, Beata, Cesar och David. För att behålla deras anonymitet motsvarar dessa namn inte tolkarnas namn i verkligheten och av samma anledning kommer inte heller deras ålder att redovisas. Tolkarna hade spridd ålder med ett spann mellan 20 och 70 år och det skulle därför vara enkelt att identifiera dem i materialet om dessa uppgifter angavs.

Tabell 4. Tolkarnas högsta utbildning och erfarenhet av tolkning.

	<i>Kön</i>	<i>Utbildning</i>	<i>Erfarenhet av tolkning</i>
Anna	Kvinna	Universitet	< 1 år
Beata	Kvinna	Universitet	< 1 år
Cesar	Man	Universitet	> 5 år
David	Man	Universitet	> 5 år

Samtliga deltagare, både tolkar och rollspelare, fick innan videoinspelningarna ägde rum fylla i och skriva under en samtyckesblankett som återfinns i bilaga 3. Blanketten innehåller information angående vad som kallas informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Dessa krav ger deltagarna information om att alla som deltar i undersökningen gör det av egen fri vilja, att de kan avbryta sitt deltagande även efter att de skrivit under och godkänt deltagandet, att de är anonyma och att uppgifterna som spelas in enbart kommer användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, 2002).

3.2.2 Transkription av videoinspelningar

Den metod som har använts för att analysera materialet har bland annat utgått från transkription av de videoinspelade samtalen med tolk (se 3.2.4 för analysmetod). I ett första skede gjorde uppsatsförfattaren till denna studie en grovtranskription av samtliga videoinspelningar och därefter detaljtranskriberades de exempel som valts ut för analys i avsnitt 4. Både exempel och fullständiga transkriptioner har numrerats ytrande för ytrande i kronologisk ordning och det radnummer som ett ytrande har i ett exempel stämmer överens med det radnummer som yttrandet har i den fullständiga transkriptionen. I exempel 2 illustreras hur transkription av materialet har genomförts.

Exempel 2, Tolkningsstrategi/Avvikande återgivning, Tolkens namn (Tid: 00.00 – 00.00)

126 K gracias
 tack

127 TA tack

128 H så här har du ett en broschyr med information på ditt eget språk

129 TA aquí tienes un folleto en en con información en español
här har du en broschyr på på med information på spanska

Varje exempel har numrerats och markerats med vilken typ av strategi som har tillämpats, vilken tolk som exemplet illustrerar och vid vilken tidpunkt i videoinspelningen som exemplet äger rum. Yttranden återges enbart med gemener och utan skiljetecken då dessa i transkriptionerna kan ha en annan innebörd än vad läsaren är van vid. En punkt (.) betyder till exempel att det skett en mikropaus i pågående tal (se transkriptionsnyckel i bilaga 1) och av denna anledning sätts inga punkter ut. Tolkarna anges i transkriptionerna som TA för tolk Anna, TB för tolk Beata, TC för tolk Cesar samt TD för tolk David. Språken som används är svenska och spanska och ingen detaljtranskribering har gjorts av till exempel ord som uttalas med emfas då de inte har någon betydelse för denna studie. De transkriptionssymboler som främst har använts är överlappande tal, pauser samt information angående samtalsparternas rörelsemönster, till exempel en hand för att signalera ”stopp” till en samtalsdeltagare. Översättning av spanskt tal till svenska har gjorts av uppsatsförfattaren i kursiv stil direkt under varje yttrande och spansk text har korrigerats av en spankstalande person.

3.2.3 Retrospektion

Retrospektion ger en unik inblick i en individs tankegångar som inte skulle varit tillgängliga vid enbart analys av en transkription. Metoden syftar till att informanten eller deltagaren tittar tillbaka på och reflekterar över vad som egentligen hände under en utförd uppgift. Informanten kan få stimulus genom att antingen se eller höra sig själv utföra uppgiften eller se dess ursprung i form av till exempel ett skriftligt dokument (Ericsson & Simon, 1984/1993). Val av stimulus är viktigt vid retrospektion eftersom det ska stimulera tolkens minne av den kognitiva processen samtidigt som man inte vill locka fram nya tankegångar som inte varit en del av den ursprungliga uppgiften. Några av de stimuli som kan användas vid retrospektion är källtalet, antingen inspelat eller i form av ett skriftligt manus, en inspelning av det tolkade samtalet eller en videoinspelning (Englund Dimitrova & Tiselius, 2010: 112). Som stimulus användes i denna studie en papperskopia av det svenska manuset som legat till grund för samtliga tolkmedierade samtal. Ingen av tolkarna fick ta del av de översättningar som hade genomförts av rollspelarnas repliker till spanska.

Efter videoinspelning av tolkade samtal fick tolkarna genomföra en retrospektion. Retrospektionen spelades in på video och ansvarig för videoinspelning fanns närvarande i rummet för information och frågor. Innan videokameran startades informerades tolkarna om hur en retrospektion går till och fick sedan läsa igenom manus samtidigt som de talade inför videokameran om sina tankegångar kring nyligen genomförd tolkning. Instruktionerna lästes upp från ett papper för att informationen inte skulle skilja sig från tolk till tolk. En del tolkar läste upp hela manuset högt för videokameran och gav kommentarer medan andra tolkar läste tyst och kommenterade sina tankegångar enbart då de ansåg något vara intressant. Att tala fritt utan en samtalspartner eller att sitta tyst och läsa framför en videokamera kan för många kännas besvärligt och detta gjorde att retrospektionernas längd varierade, från två till fem minuter. Eftersom ansvarig för videoinspelning var närvarande i rummet kunde en del tolkar känna ett behov av att ställa frågor till denna person för att få bekräftat att de genomförde uppgiften på rätt sätt. För att inte påverka tolkens retrospektion fick samtliga alltid samma svar; att det inte finns några rätt eller fel utan att alla tankegångar är värdefulla för studien. Det är dock oklart hur omfattande tolkarnas retrospektioner har varit eftersom det finns många faktorer som påverkar tolkens minne, inte minst minnets begränsningar i sig, utan också tolkens vilja och engagemang att faktiskt

berätta om sina tankegångar (Englund Dimitrova & Tiselius, 2010: 114). Man bör också ha i åtanke att det finns nackdelar med retrospektion, till exempel att man inte kan räkna med fullständig återgivning av tolkens kognitiva process eftersom tolkens minne har genomgått en process av bearbetning och generalisering mellan utförd uppgift och retrospektion (ibid: 110).

Tolkarna använde svenska för att återge sina tankar men med vissa inslag av spanska termer eller citat från det manus de utgick ifrån. Inga instruktioner hade getts angående vilket språk som skulle användas i inspelningen men eftersom tolkarnas starkaste språk är svenska och kommunikation med ansvarig för videospelning skedde på svenska kan situationen ha gett ett intryck av att svenska borde användas.

Analysen av retrospektionerna genomfördes enbart utifrån genomlysning av materialet.

Transkriptioner ansågs inte nödvändiga då det inte handlade om ett samtal utan en monolog. Samtliga tolkar satt tysta under längre stunder och därför räckte det att anteckna värdefull information direkt utifrån materialet utan en detaljerad transkription. Retrospektionerna redovisas inte i denna studie under ett särskilt avsnitt utan har i analysen bakats in i löpande text (se avsnitt 4).

3.2.4 Analyismetod

Avsikten med transkriptionerna har varit att analysera och identifiera de strategier som tolkarna använder sig av i sina starka och svaga språk för att se om det finns någon skillnad mellan dessa. Metoden utgår ifrån och replikerar Arumí Ribas och Vargas-Urpi studie (2017) av tolkningsstrategier inom tolkning i offentlig sektor. Arumí Ribas och Vargas-Urpi använder sig av två metoder för att identifiera tolkningsstrategier; dels Wadensjös avvikande återgivningar (se avsnitt 2.3.3.1) men också vad de kallar för ”rich points” (2017: 126). ”Rich points” är vad de beskriver som ”speech segments associated with peak demands on the interpreter’s problem-solving capacities” och dessa valdes ut och placerades på specifika punkter i de manus som de tolkade rollspelen utgick ifrån för att utsätta samtliga tolkar för samma specifika problem (2017: 124). Därefter klassificerades de tolkningsstrategier som påträffades vid avvikande återgivningar och vid ”rich points” utifrån Wadensjös modeller ”tal-som-text” och ”tal-som-agerande”.

Föreliggande studie har identifierat tolkningsstrategier på samma sätt som Arumí Ribas och Vargas-Urpi men har dessutom valt att enligt en kvantitativ metod räkna antalet avvikande återgivningar som varje tolk återgett på båda sina språk (se tabell 8). De avvikande återgivningarna markerades med olika färger i transkriptionen, räknades och klassificerades sedan utefter vilken tolkningsstrategi som de stämde överens med. För en översikt över de strategier som har påträffats vid de olika avvikande återgivningarna hänvisas till tabell 9 i avsnitt 4.2. Utöver dessa återgivningar har analysen även utgått ifrån vad som här kallas för ”inlagda svårigheter”, vilket skulle kunna jämföras med Arumí Ribas och Vargas-Urpi ”rich points”. Skillnaden är att ”inlagda svårigheter” inte har valts ut för att framkalla ett specifikt problem eller en specifik tillämpning av en tolkningsstrategi utan enbart för att utsätta tolken för en svårighet. Dessa svårigheter är alltså inte språkspecifika för språkparet svenska-spanska men tvingar tolken att hantera svårigheten och att använda någon form av tolkningsstrategi. Klassifikation av tolkningsstrategierna har sedan gjorts enligt en annan metod än Arumí Ribas och Vargas-Urpi. Istället för att dela in strategierna i ”tal-som-text” och ”tal-som-agerande” har föreliggande studie gjort en indelning efter tolkarnas starka respektive svaga språk samt efter tolkerfarenhet (se avsnitt 4).

3.3 Språktest

Syftet med föreliggande studie har tidigare påpekats vara att undersöka sambandet mellan tolkens språkkompetens, tolkningsriktning och tolkningsstrategier och av denna anledning fick tolkarna genomgå ett språktest i svenska och spanska. Testen genomfördes med det webbaserade språktestet Dialang som administreras av Lancaster University och beskrivs som ett diagnostiskt test vars ”huvudsakliga syfte är att informera den som lär sig ett språk om sin nivå” (Dialang, 2017). Testet består av fem olika delar; hörförståelse, läsförståelse, ordkunskap, skriftlig färdighet samt språkstruktur och tolkarna i denna studie har genomfört testen i hörförståelse och skriftlig färdighet då dessa ansågs mest relevanta för undersökningen. Varje provdel tar cirka 45-60 minuter att avsluta och ger ett omedelbart resultat på skalan A1-C2 för varje del. Denna skala, kallad för Gemensam europeisk referensram för språk, har utarbetats av Europarådet för att ge en beskrivning av de kunskaper och färdigheter som man måste tillägna sig i ett språk för att uppnå en viss nivå (2007: 24). Skalan utgår från tre nivåer; A, B och C, som i sin tur delas in i ytterligare två nivåer; nivå 1 och nivå 2.

Tabell 5. Språknivåer enligt den gemensamma europeiska referensramen för språk.

A		B		C	
<i>Användare på nybörjarnivå</i>		<i>Självständig användare</i>		<i>Avancerad användare</i>	
A1	A2	B1	B2	C1	C2
Breakthrough	Waystage	Threshold	Vantage	Effective operational proficiency	Mastery

A är den mest grundläggande språknivån medan C representerar den mest avancerade språknivån där C1 är en lägre nivå än C2. Syftet med den Gemensamma europeiska referensramen för språk (2007: 1) är att skapa ett enhetligt nivåsystem som är likvärdigt för hela Europa, oavsett skillnader som kan finnas mellan de olika utbildningssystemen i de olika länderna. För en fullständig beskrivning av varje nivå hänvisas till bilaga 2.

När tolkarna hade genomfört sina tolkmedierade samtal med efterföljande retrospektion försågs de med bärbar dator och hörlurar som de använde för att genomföra språktestet. Flera tolkar kunde genomföra språktestet i samma rum och forskningsledare fanns tillgänglig i rummet för eventuella frågor eller tekniska problem. När tolken hade genomfört både hörförståelse och skriftlig färdighet i båda språken noterades resultaten (se tabell 6) och samtidigt blev de intervjuade av uppsatsförfattaren till denna studie.

3.3.1 Intervju om språkkunskaper

I samband med språktestet fick tolkarna som ingår i denna studie delta i en kort intervju angående deras språkkunskaper. Dessa intervjufrågor ingår inte som en del av *Den osynliga processen* och av denna anledning intervjuades enbart de fyra tolkar som ingår i denna studie. Tolkarna fick svara på samma frågor och intervjun ljudinspelades för att kunna gå tillbaka och lyssna på materialet i analysen. Två av intervjuerna genomfördes på Stockholms universitet med tolkarna på plats och de andra två intervjuerna genomfördes via telefon med ett ljudinspelningsprogram för mobiltelefon. Samtliga intervjuer transkriberades för att på ett enkelt sätt kunna bearbeta dem och genomföra

analysen. Transkribering genomfördes dock inte på samma detaljnivå som de tolkmedierade samtalen utan ibland enbart sammanfattande för att i text få tillgång till övergripande tankar och intervjusvar som tolkarna bidrog med. Citat som återfinns i analysen är emellertid tolkarnas exakta ord.

Intervjufrågor till tolkar:

1. Hur ser du på din egen kompetens i båda språken? Hur ser du på den nivå du fick i Dialang?
2. Vilket språk anser du är ditt starkare/svagare? Specificera i ord vad som gör det ena eller det andra starkare/svagare.
3. Vilket språk är lättast att tolka till/från och varför?
4. Anser du att du har några problem i något av språken när du tolkar?
5. Är det någon skillnad i problemen som uppstår mellan båda språken?
6. Vill du tillägga något mer?

4. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras analys av videoinspelat material samt tolkarnas intervjuvar i jämförelse med deras resultat i språktestet Dialang. Analysen jämför erfarna tolkar med oerfarna tolkar och har tagit fram resultaten enligt den analysmetod som har beskrivits i avsnitt 3.4. Triangulering har till viss del kunnat tillämpas utifrån observationer i videoinspelat material och tolkarnas egna kommentarer kring utförd tolkning i retrospektionerna. Det har dock visat sig att retrospektion inte alltid varit den mest effektiva metoden för att få tillgång till önskvärd information om tolkens tankegångar. Tolkarna fick tala fritt utifrån ett rollspelsmanus och majoriteten av dem har mestadels gjort en bedömning av sin genomförda tolkning. Trots detta har några av tolkarna gett värdefull information kring språkkompetens, tolkningsstrategier samt hur de har tillämpat dem.

Redovisning av resultaten kommer att delas upp enligt två övergripande underrubriker; språkkunskaper och tolkarnas tillämpning av strategier. Under språkkunskaper redovisas tolkarnas resultat i språktestet Dialang, deras intervjuvar samt en jämförelse mellan dessa två. Tolkningsstrategier presenteras utifrån exempel på strategier som har observerats i videoinspelat material och knyts samman med tolkarnas retrospektiva kommentarer. Både språkkunskaper och tolkningsstrategier kommer dessutom att redovisa resultaten utifrån tolkerfarenhet.

Exemplen är numrerade och markerade med den tid de börjar och slutar i det videoinspelade materialet. De samtalsdeltagare som ingår i exemplen är tolken (TA, TB, TC, TD), en man som spelar handläggare på arbetsförmedlingen (H) och en kvinna som spelar klient som söker arbete (K). För detaljerad information om deltagarna hänvisas till avsnitt 3.2.1.

4.1 Språkkunskaper

Tolkarna i föreliggande studie har en hög nivå i sina arbetspråk men anser svenska vara det språk de behärskar bäst. För att få jämförbara resultat har enbart tolkar vars starkaste språk är svenska valts ut och detta har kunnat bekräftas genom de intervjuer som har gjorts med dem. Anna, Beata och Cesar uppger i intervjuerna att de har modersmål svenska och David uppger att hans modersmål är spanska men att han anser sitt starkaste språk vara svenska. Samtliga tolkar hade genomgått grundskola, gymnasium och universitet i Sverige när studien genomfördes och har haft det svenska språket närvarande under hela livet.

Språkkunskaperna i spanska skiljer sig åt från svenskan och tolkarna har lärt sig spanska vid olika tidpunkter i livet och på olika sätt. Man skulle kunna dela in tolkarna i två kategorier utefter hur de lärt sig sitt andraspråk; de som lärt sig spanska i vuxen ålder och de som vuxit upp med spanska sen barn (se tabell 6 för översikt). Dessa två kategorier sammanfaller dessutom med indelningen av hur lång erfarenhet tolkarna haft av tolkning som yrke. Anna och Beata har lärt sig spanska i vuxen ålder och är också de två tolkar som har mindre än ett års erfarenhet av tolkning. Cesar och David har vuxit upp med en spansktalande och en svensktalande förälder, anser sig vara tvåspråkiga och är också de två tolkar som har lång erfarenhet av tolkning. De erfarna tolkarna har dessutom levt i spansktalande länder från och till under flera år och har arbetat både i Sverige och i ett spansktalande land. David skiljer sig från övriga tolkar då han pratade spanska innan han lärde sig svenska. Eftersom han kom till Sverige innan sex års ålder anser han dock att svenska är det språk som han behärskar bäst och som är hans starkaste språk.

4.1.1 Språktest

Språktestet Dialang har gett varierande resultat och har ibland visat sig opålitligt för att fastställa tolkarnas språkkunskaper i svenska och spanska. Man skulle kunna förvänta sig att samtliga tolkar skulle få bättre språknivå i svenska än i spanska eftersom de har vuxit upp i Sverige och har universitetsutbildning i Sverige, men detta har inte alltid varit fallet.

Tabell 6. Tolkarnas språkkunskaper utifrån intervjuer och språktest.

	<i>Starkaste språk</i>	<i>Inläring av svagare språk som...</i>	<i>Språktest svenska</i>		<i>Språktest spanska</i>	
			<i>Hörf.</i>	<i>Skriftl.</i>	<i>Hörf.</i>	<i>Skriftl.</i>
Anna	Svenska	Vuxen	C2	B1	B1	C1
Beata	Svenska	Vuxen	C2	C1	B2	C2
Cesar	Svenska	Barn	C2	C2	B2	C1
David	Svenska	Barn	C2	C2	C1	C2

Tabell 6 visar tolkarnas resultat i språktestet. Som framgår av tabellen har samtliga tolkar fått C2 i svensk hörförståelse, den högsta möjliga språknivån, vilket man hade kunnat förvänta sig med tanke på deras bakgrund. I det skriftliga testet i svenska hamnar de också på förväntad nivå C1-C2, dock inte Anna som hade missuppfattat uppgiften. Anna påpekade efter språktestet att hon hade missuppfattat en del av uppgiften och istället för att markera rättstavat svarsalternativ på svenska, markerade hon felstavat svarsalternativ på svenska. Några av de ord hon markerade fel var villkommen (välkommen), känst (tjänst), taksam (tacksam), medelar (meddelar) och väckorna (veckorna). Dessa felmarkeringar har uppenbarligen bidragit till att hennes slutgiltiga resultat i den skriftliga provdelen i svenska har dragits ner.

Enligt språktestet visar resultaten i tabell 6 att samtliga tolkar har nästan lika hög språknivå i det skriftliga testet i spanska som i samma test i svenska, om man bortser från Beata som har högre nivå i spanska än i svenska. Beata kritiserar dock språktestet i sin intervju, och påpekar att ”det var ju lite konstigt att jag fick C2 i spanska skriftligt och C1 i svenska skriftligt för det stämmer ju inte alls”. I spansk hörförståelse kan man dock se en stor skillnad hos samtliga tolkar i jämförelse med svensk hörförståelse och ingen av dem, varken de erfarna eller oerfarna, får lika hög språknivå på denna provdel som de har fått i svenska. En detaljerad beskrivning av språknivåerna finns i avsnitt 3.3.

4.1.2 Tolkarnas intervjuer

Intervjumaterialet har gett en god bakgrund om tolkarnas språkkunskaper. Intervjuerna tog mellan nästan sex till drygt femton minuter beroende på intervjusvarens omfattning (se tabell 7) och de erfarna tolkarna, Cesar och David, hade betydligt fler synpunkter angående sina språkkunskaper och tolkning än vad de oerfarna tolkarna Anna och Beata hade. Det finns punkter som skiljer sig åt mellan erfarna och oerfarna tolkar men också delar som är gemensamma för dem båda.

Tabell 7. Intervjuernas längd i minuter och sekunder.

	<i>Intervjulängd</i>
Anna	8 minuter 59 sekunder

Beata	5 minuter 53 sekunder
Cesar	10 minuter 59 sekunder
David	15 minuter 27 sekunder

4.1.2.1 Intervjuer med de erfarna tolkarna

Utifrån intervjumaterialet med de erfarna tolkarna framgår det att båda tolkarna anser sig ha hög kompetens i både svenska och spanska. Eftersom både Cesar och David har en spansktalande förälder betraktar de sig som tvåspråkiga då de talat spanska sedan barndomen. En viktig skillnad mellan dessa tolkar är dock i vilken ordning som de lärde sig språken. David föddes i ett spansktalande land och talade enbart spanska under sina första levnadsår och lärde sig därför svenska som ett andraspråk, dock före sex års ålder. Cesar föddes i Sverige och lärde sig både svenska och spanska samtidigt.

De erfarna tolkarna anser att deras starkaste språk är svenska, men menar för den delen inte att spanskan är svag. Tolkarna uttrycker att ordförråd, ordspråk eller nyanser när de producerar svenska kan vara lättare än i det spanska språket, troligen för att de har växt upp i Sverige. David påpekar dessutom att anledningen till att svenskan är starkare är att han har genomgått grundskola, gymnasium och universitetsstudier i Sverige. På samma sätt menar Cesar att svenskan är starkare eftersom det är det språk som han använt mest under sitt liv.

Även om båda de erfarna tolkarna anser att svenska är deras starkaste språk har de skilda åsikter angående vilket språk som är lättast att tolka till. Deras åsikter sammanfaller dock på en punkt, att språken är kontextbundna och att situationen avgör om det är lättare att tolka till det ena eller det andra språket. Cesar hävdar till en början att det är lättare att tolka till spanska eftersom svensktalande ofta uttrycker sig tydligare än vad spansktalande gör. Han syftar då på tolkning inom det svenska rättsväsendet där spansktalande kan tala otydligt och ha en mängd olika dialekter vilket försvårar hörförståelsen och därmed tolkningen till svenska. I ett senare skede av intervjun påpekar Cesar dock att svårighetsgraden i tolkningen beror på krångliga formuleringar eller termunga yttranden, till exempel talat skriftspråk, och att detta kan vara svårt för tolkning både till svenska och till spanska. David anser att det är svårt att välja vilket språk som är lättare att tolka till men att om han måste välja skulle det vara lättare att tolka till svenska. Han påpekar dock att det skulle vara lättare att tolka till spanska om samtalet berörde politik, matlagning eller kultur som är några ämnesområden som han är mer bekant med på spanska än på svenska. De erfarna tolkarna är alltså överens om att svårighetsgraden i tolkning till det ena eller det andra språket avgörs av situationen.

Intervjumaterialet påvisar inga större problemområden i något av språken för de erfarna tolkarna men har ändå visat att kontexten är viktig för tolkning. Cesar anser att skriftspråk som läses upp kan vara problematiskt och David nämner att hastighetsskillnaden i talproduktion mellan spanska och svenska kan orsaka svårigheter.

4.1.2.2 Intervjuer med de oerfarna tolkarna

De oerfarna tolkarna, Anna och Beata, har till skillnad från de erfarna tolkarna lärt sig spanska i vuxen ålder. Tolkarna anser sig ha en hög nivå i sitt spanska språk vilket även det skriftliga språketstestet bekräftar. Beata uttrycker dock att eftersom hon lärt sig spanska i vuxen ålder behöver hon underhålla detta språk mer än svenskan som i hennes ögon underhålls automatiskt då hon bor i Sverige. Anna förklarar på samma sätt att hon ofta förlitar sig på sina ”modersmålskunskaper” vilket hon inte riktigt kan göra på spanska.

Båda tolkarna ser alltså sina språkkunskaper i svenska som självklara och betraktar av denna anledning att svenska är deras starkaste språk. Anna anser dock att hon är stark i både svenska och spanska vad gäller tal och läsförståelse men att hon aldrig behövt öva in termer i svenska på samma sätt som hon gjort i spanska. Båda de erfarna tolkarna är tveksamma till resultaten de fick i språketestet då de fick lägre nivå i svenska än vad de hade förväntat sig. Beata fick till exempel C2 på det skriftliga testet i spanska och C1 på det skriftliga testet i svenska vilket hon ställer sig skeptisk till.

De erfarna tolkarna anser utan tvekan att tolkning till svenska är lättare än tolkning till spanska. Anna måste ägna mer energi åt tankeverksamhet när hon ska producera spanska och antar att tolkning till svenska faller sig mer naturligt då det är det språk hon hört och talat under hela sitt liv. Hon har ett bredare ordförråd på svenska och anser att tolkning till spanska tar längre tid än tolkning till svenska. Hon menar alltså att talproduktionen är långsammare på spanska än på svenska. Beata anser av samma anledning att det är lättare att tolka till svenska eftersom hon har lättare att snabbt bilda rätt syntax på svenska. Om hon tolkar till spanska följer ofta den svenska syntaxen med eftersom hon inte har tid att tänka efter.

Även Anna påpekar att syntaxen kan vara problematisk då ordföljd och hur man påbörjar en mening kan skilja sig åt mellan språken. Hon fyller därför ut när hon tolkar till spanska för att försäkra sig om att tolkningen blir tydlig, och av denna anledning blir också yttranden på spanska längre än på svenska. Beata går ett steg längre och berättar att eftersom man inte har lång betänketid när man tolkar så hinner hon inte få till den spanska syntaxen alltid. Generellt har hon problem i tolkning till spanska vad gäller syntax och grammatik men inte med att överföra själva budskapet. Denna problematik uppstår enligt henne enbart på grund av den korta betänketid som man har när man tolkar och skulle aldrig uppstå i ett vardagligt samtal med någon spankstalande. I ett enspråkigt samtal på spanska skulle hon dessutom ”falla in i språket mer naturligt” och inte behöva ägna energi åt att skifta mellan två språk.

4.1.3 Jämförelse mellan tolkar, språketest och intervjuer

Vid en jämförelse av språketest och intervjuer finner man en diskrepans mellan tolkarnas resultat och deras intervjuvar. Både Anna och Beata anser att de borde fått en högre språknivå än B1 i spansk hörförståelse och Beata uttrycker sig dessutom skeptisk till att hon skulle vara bättre i spanskt skriftspråk än i svenskt skriftspråk. De erfarna tolkarna hävdade dessutom i intervjuerna att de är tvåspråkiga och att deras spanska i stort sett är på samma nivå som svenska. Med tanke på tolkarnas kommentarer borde alltså de erfarna tolkarna få samma språknivå i spanska som i svenska men trots detta fick Cesar betydligt lägre än förväntat i båda testerna i spanska. Resultaten skulle alltså kunna tolkas som att Beata är bättre i spanskt skriftspråk än vad Cesar är, trots att hon tillägnat sig sina kunskaper i spanska som vuxen. Man bör dock ha i åtanke att Dialangs (2017) ”huvudsakliga syfte är att informera den som lär sig ett språk om sin nivå” (se avsnitt 3.3) vilket inte är fallet för våra tolkar som redan behärskar båda sina tolkspråk.

Samtliga tolkar, både erfarna och oerfarna, anser sitt starkaste språk vara svenska men har tillägnat sig sitt spanska språk på olika sätt. De erfarna har haft med sig spanskan från barndomen och de oerfarna har lärt sig detta språk i vuxen ålder. Inlärningsålder av spanska har dock inget samband med tolkerfarenhet utan visar enbart att de har lärt sig språken i olika skeden i livet. Dessutom uppger tolkarna att de anser sig ha en hög nivå i båda språken med nyansskillnader dem emellan.

En markant skillnad mellan tolkarna är vilket språk de anser det lättare att tolka till. De oerfarna tolkarna hävdar utan tvekan att det uppstår minst svårigheter vid tolkning till svenska. Under

intervjuerna var det dessutom dessa tolkar som hävdade detta utan att behöva tänka efter. De erfarna tolkarna resonerade en stund innan de gav ett slutgiltigt svar och även då var de osäkra på om de verkligen kunde ge ett definitivt svar. Resonemangen kretsade främst kring kontext och olika tolksituationer som kunde ge upphov till olika typer av svårigheter till det ena eller det andra språket. De erfarna tolkarna ansåg alltså att tolkning ibland kunde vara lättare till svenska och ibland till spanska men överlag uttryckte de att tolkning till svenska var att föredra. Frågan är dessutom svår att svara på eftersom tolkning i offentlig sektor alltid måste ske till och från båda av tolkens arbetspråk. David resonerade en stund och uttryckte att ”nu sätter du mig i en svår sits för [...] jag säger ju alltid att man ska tolka till sitt starka språk [...] nej men jag är väl bättre på att tolka till svenska”. Enligt de erfarna tolkarna är det alltså inte en självklarhet att det ska vara lättare att tolka till svenska även om de erkänner att det generellt kan vara det. De erfarna tolkarna uttryckte dessutom fler problemområden än vad de erfarna tolkarna gjorde vilket kan bekräftas i antalet avvikande återgivning som har observerats i videoinspelningarna (se tabell 8).

4.2 Tolkarnas tillämpning av strategier vid ”avvikande” återgivning

Analysen av tolkningsstrategier har utgått från Arumí Ribas och Vargas-Urpis metod för att identifiera strategier med hjälp av avvikande återgivning som har redovisats i avsnitt 3.2.4 och 2.3.3.1. Enligt en kvantitativ metod har antalet avvikande återgivning som varje tolk återgett på båda sina språk räknats för att tydliggöra skillnader mellan språken och tolkarna.

Tabell 8. Antal avvikande återgivning per tolk och tolkningsriktning.

	<i>Anna</i>		<i>Beata</i>		<i>Cesar</i>		<i>David</i>	
	<i>Till det starkare språket</i>	<i>Till det svagare språket</i>	<i>Till det starkare språket</i>	<i>Till det svagare språket</i>	<i>Till det starkare språket</i>	<i>Till det svagare språket</i>	<i>Till det starkare språket</i>	<i>Till det svagare språket</i>
Expanderande återgivning	9	19	4	7	1	9	4	13
Reducerande återgivning	6	18	10	20	7	17	5	14
Substituerande återgivning	5	21	7	19	5	12	3	10
Summerande återgivning	4	2	4	0	2	1	2	1
Två/Fleradelars återgivning	0	0	0	0	0	0	0	1
Icke-återgivning	2	7	4	5	5	4	5	3
Noll-återgivning	4	12	7	10	3	8	3	4
Summa	30	78	37	60	23	51	22	46

Tabell 8 visar att oerfarna tolkar tenderar att använda betydligt fler avvikande återgivningningar än de erfarna, både till sitt starka språk och sitt svaga språk. Dessutom tillämpar samtliga tolkar avvikande återgivningningar i större utsträckning till sitt svagare språk. Utifrån tabell 8 kan man även se att en del avvikande återgivningningar tillämpas mer frekvent än andra, till exempel expanderande återgivningningar, reducerande återgivningningar och substituerande återgivningningar. Två-delars och flera-delars återgivningningar är i föreliggande material nästintill obefintliga då enbart David använder sig av denna avvikande återgivning vid ett tillfälle till spanska.

Analysen av videoinspelningarna visar att de olika slagen av avvikande återgivningningar förekommer i samband med olika tolkningsstrategier. De strategier som redovisas i tabell 9 har beskrivits i avsnitt 2.3 och utgår från vad som har observerats i materialet. En del strategier sammanfaller med fler än en återgivning, till exempel *att utelämna* som används vid både reducerande och noll-återgivningningar, och vid en del återgivningningar används olika slags strategier, till exempel expanderande återgivningningar där både *parafraiser* och *att lägga till information* har observerats. Det bör dock nämnas att en del strategier som *att ändra ordningsföljd* inte framgår genom en analys av avvikande återgivningningar och av denna anledning kommer denna strategi att redovisas i avsnitt 4.3 istället.

Tabell 9. Tillämpning av tolkningsstrategier vid avvikande återgivningningar.

<i>Avvikande återgivning</i>	<i>Tolkningsstrategier</i>
Expanderande återgivning	Parafraiser, Att lägga till information
Reducerande återgivning	Att utelämna, Kompression
Substituerande återgivning	Approximation
Summerande återgivning	Att lägga till information, Inferens
Två/Flera-delars återgivning	Att ändra ordningsföljd
Icke-återgivning	Att avbryta
Noll-återgivning	Att utelämna

I det följande kommer exempel på tolkningsstrategier som har tillämpats i samband med avvikande återgivningningar att presenteras på samma sätt som Arumí Ribas och Vargas-Urpi gjort i sin studie (2017). Exempelen kommer dock att redovisas utifrån tolkarnas starka språk och svaga språk samt tolkerfarenhet istället för Arumí Ribas och Vargas-Urpis klassificering enligt Wadensjös modeller ”tal-som-text” och ”tal-som-agerande”. Av utrymmesskäl kommer inte exempel på alla strategier att redovisas utan enbart de strategier som har kunnat observeras mer frekvent i materialet.

4.2.1 Strategier vid tolkning till svenska, tolkarnas starka språk

Som framgår av tabell 8 tillämpar tolkarna i stort sett samma strategier (avvikande återgivningningar) vid tolkning till svenska som vid tolkning till spanska fast med olika frekvens. Av tabellen framgår också att summerande återgivningningar används något mer vid tolkning till svenska men inte tillräckligt ofta för att kunna hävda att denna typ av återgivningningar inte används lika frekvent till spanska.

4.2.1.1 Erfarna tolkar

Icke-återgivning är karakteristiskt för tolkning i offentlig sektor eftersom tolken har möjlighet att både avbryta, fråga och klargöra vad en tidigare samtalsdeltagare har sagt under samtalet. Det finns flera exempel på icke-återgivning i det inspelade materialet och i exempel 3 ser vi hur tolken, Cesar, använder denna tolkningsstrategi för att klargöra vad klienten har sagt i sitt tidigare yttrande. Exempel 3 visar en typisk situation då tolken inte har uppfattat eller förstått vad en samtalsdeltagare har sagt och därför måste be personen om en upprepning eller ett förtydligande.

Exempel 3, Icke-återgivning, Cesar (Tid: 06.33 – 06.40)

031 K y también he averiguado he averiguado que puedo recibir ayuda a conseguir o encontrar un *och jag har också fått reda på har fått reda på att jag kan få hjälp att få eller hitta ett* trabajo e: así que ahora me gustaría dar el siguiente paso para poder instalarnos realmente *jobb e: så att nu skulle jag vilja ta nästa steg för att verkligen kunna installera oss* para establecernos y eso *för att etablera oss och så*

032 TC e: pero en qué nu förstår inte tolken [así]
e: men i vad [så]

033 K [sí que]
[ja vad]

034 TC [que] te han ayudado a consegu- alguien te va a
[att] de har hjälpt dig att hitt- ska någon hjälpa
ayudar a conseguir un trabajo o que te pueda ayudar la agencia dices
dig att hitta ett jobb eller att förmedlingen kan hjälpa dig menar du

Klientens yttrande på rad 031 är ganska långt och det framgår inte när eller vem som ska hjälpa klienten att hitta jobb. Tolken uppfattar inte vad klienten menar och väljer därför att träda ur sin roll som tolk och be klienten om en förklaring med en icke-återgivning. På rad 032 påpekar tolken först för både handläggaren och för klienten att han inte har förstått klientens tidigare yttrande. Klienten böjer sig därefter framåt mot tolken på rad 033 samtidigt som hon frågar ”sí que” (”ja vad”) och då ställer tolken en direkt fråga enbart riktad till klienten på rad 034. Varken rad 033 eller 034 blir tolkad för svensktalande handläggare utan tolken väljer istället att enbart översätta klientens upprepning. Cesar förklarar dessutom i sin retrospektion att det i denna typ av tolkning är vanligt för honom att behöva be om upprepningar eftersom samtalsdeltagarnas yttranden ibland kan bli väldigt långa. Han påpekar också att han av denna anledning föredrar att simultantolka då det enligt honom blir mindre utelämnningar och att han då inte behöver avbryta samtalet för att be om upprepningar.

Även David använder icke-återgivning vid tolkning till svenska. Davids icke-återgivning i exempel 4 tillämpades dock genom att avbryta klienten samtidigt som han bad om en förklaring av en specifik term som han inte hade uppfattat i klientens tidigare yttrande.

Exempel 4, Icke-återgivning, David (Tid: 06.13 – 06.29)

050 K vale y estoy un poquita preocupada por las actividades porque son son a tiempo completo *ok och jag är lite orolig för aktiviteterna för att de är är på heltid*
y: y: que pasa con los hijos porque yo tengo hijos y los cuido yo sola (.) y porque su padre

o: o: vad händer med barnen för att jag har barn och jag tar hand om dem själv (.) och för att deras pappa

y yo nos separamos durante la huída y hasta el día de hoy no [sabemos (.) de]

och jag vi separerades under flykten och tills idag inte [vi vet (.) om]

051 TD

[perdona no entiendo] eso

[ursäkta jag förstår inte] det

de la oída

där med hörsel

052 K la huída [desde que huímos]

flykten [sen vi flydde]

053 TD

[a: vale vale]

[a: okej okej]

I exempel 4 berättar klienten på rad 050 om sina barn och hur hon och hennes man har kommit ifrån varandra under flykten till Sverige. Tolken avbryter klienten på rad 051 och frågar henne vad hon menar med termen ”huída” (”flykten”), eller som tolken uttrycker sig, ”oída”, som skulle kunna betyda ”hört” eller komma ifrån termen ”de oídas”. Klienten upprepar då termen ”huída” på rad 052 och gör dessutom en omformulering till ”desde que huímos” (”sen vi flydde”) för att klargöra för tolken vad hon menade med termen på rad 050. När tolken får en omformulering förstår han direkt och svarar därför med en icke-återgivning på rad 053, ”vale vale” (”okej okej”), innan han börjar tolka.

När David i sin retrospektion läser igenom manuset på svenska stannar han upp vid ”flykten” och ger en förklaring till varför han var tvungen att avbryta klienten. Dels är termen ”huída” väldigt lik termen ”oída” som David nämner i sin fråga till klienten på rad 051, men David uttrycker i sin retrospektion att han inte kunde förstå hur en kvinna från Spanien är på flykt från sitt hemland. David påpekar att han behövde klargöra vad klienten egentligen menade med denna term och att när han sedan fick bekräftat med klientens omformulering på rad 052 att hon menade ”flykten” så slog det honom att samtalet inte var autentiskt utan ett rollspel med forskningssyfte. Eftersom de tolkade samtalen som ingår i *Den osynliga processen* (se avsnitt 3) genomförs av tolkar med flera olika språk, skulle det i ett annat samtal med en tolk med ett annat språk kunna vara mer självklart att en klient faktiskt har flytt från sitt hemland till Sverige. I Davids fall med en klient från Spanien är det dock inte lika självklart och han ansåg det därför inte logiskt att klienten från Spanien skulle ha använt termen ”flykten”.

4.2.1.2 Oerfarna tolkar

Det finns flera exempel när även de oerfarna tolkarna använder sig av icke-återgivning som tolkningsstrategi, både till svenska och till spanska. För de oerfarna tolkarna har det valts ut ett exempel som uppvisar gester i samband med en icke-återgivning vid tolkning till svenska för att visa hur handrörelser kan användas som tolkningsstrategi. Gester har dessutom i detta material enbart observerats hos de oerfarna tolkarna. Exempel 5 visar hur Beata använder sig av en icke-återgivning tillsammans med en handrörelse för att ta tal-turen och samordna samtalet. Beata håller upp handen för att visa klienten att hon behöver tolka till svenska och ber sedan uttryckligen med ord om att få tal-turen.

Exempel 5, Gester & icke-återgivning, Beata (Tid: 07.45 – 08.06)

- 067 K bien pues me gustaría saber mucho todo sobre e el plan de establecimiento (.) m- mis
ja så att jag skulle vilja veta mer allt om e etableringsplanen (.) mi- mina
 paisanos me han hablado mucho sobre ello pero realmente es que no sé no sé de que se
landsmän har pratat mycket om den men egentligen så vet jag inte vet inte vad det
 [trata]
 [handlar om]
- 068 TB [((handrörelse mot klienten))]
- 069 K [tengo gana-]
 [jag vill gär-]
- 070 T [e (1) perdona e perdona] e: ja jag skulle vilja veta mycket mer om
 [e (1) ursäkta e ursäkta]
 e (.) planen för (0.5) e etableringsplanen (.) e: mina landsmän har berättat mycket om
 den men jag vet inte vad det handlar om

Exempel 5 visar hur Beata på rad 068 försöker visa klienten med en handrörelse att hon behöver tolka innan klienten fortsätter att tala. Klienten ignorerar till en början tolken och fortsätter att tala på rad 069 tills tolken abrupt avbryter med en icke-återgivning, ”perdona e perdona” (”ursäkta e ursäkta”), och börjar tolka på rad 070.

Det finns dock andra aspekter som är intressanta i exempel 5, till exempel den kognitiva kontrollstrategi (*monitoring*) som tolken använder sig av för att kontrollera sitt eget tal (se avsnitt 2.2). Beatas översättning av etableringsplan på rad 070 blir till en början färgad av den spanska termen ”plan de establecimiento” (”plan för etablering”) och hon säger därför ”planen för” tills hon rättar sig själv och säger ”etableringsplanen”. Denna felsägning skulle alltså kunna betraktas som ett tecken på hur tolken i offentlig sektor använder sig av kontrollstrategier för att kontrollera sitt eget tal.

4.2.1.3 Jämförelse erfarna och oerfarna tolkar

I exempel 3-5 har det illustrerats tre olika sätt som tolken kan använda sig av icke-återgivningar. En icke-återgivning betraktas som en tolkningsstrategi enligt Arumí Ribas och Vargas-Urpi (2017:121) och föreliggande studie kommer därför också att utgå från detta synsätt. Det har dock observerats att icke-återgivningar hanteras på varierande sätt av tolkarna, till exempel genom att klargöra för båda parter att tolken måste be om ett förtydligande (exempel 3), genom att avbryta (exempel 4) eller i samband med gester (exempel 5).

Gester som tolkningsstrategi har enbart observerats hos de oerfarna tolkarna och förekommer i de flesta fall enbart när tolken inte hittar något annat sätt för att ta tal-turen. Denna strategi skulle kunna tolkas som att de oerfarna tolkarna ännu inte utvecklat andra mer subtila tolkningsstrategier och att de därför tenderar att tillämpa handrörelser mer frekvent än de erfarna tolkarna. I analysen har gester hos de erfarna tolkarna inte observerats överhuvudtaget men totalt sju gånger hos de oerfarna tolkarna. Detta behöver inte nödvändigtvis innebära att erfarna tolkar inte använder sig av denna strategi alls utan bara att de med sin erfarenhet automatiserat och tillämpar andra typer av strategier i större utsträckning.

Tabellen har även visat att de erfarna tolkarna tillämpar icke-återgivningar fler gånger vid tolkning till sitt starka språk än till sitt svaga språk, medan det motsatta har observerats hos de oerfarna tolkarna,

alltså fler icke-återgivningar vid tolkning till deras svaga språk än till deras starka språk. Det går enbart att spekulera i vad detta beror på och om denna strategi överhuvudtaget är språkbunden eller enbart slumpmässig. Dessutom är skillnaden mellan språken inte tillräckligt markant för att utifrån detta material kunna dra några slutsatser. Det går dock att observera en skillnad i tabell 8 mellan det totala antalet avvikande återgivningar som erfarna och oerfarna tolkar har tillämpat till svenska. De erfarna tolkarna, Cesar och David, har använt 23 respektive 22 avvikande återgivningar i sina tolkmedierade samtal, medan de oerfarna tolkarna, Anna och Beata, har använt 30 respektive 37 avvikande återgivningar. Detta skulle kunna tyda på att erfarenhet leder till mindre användning av avvikande återgivningar, och alltså istället större användning av nära återgivningar (se avsnitt 2.3.3.1).

4.2.2 Strategier vid tolkning till spanska, tolkarnas svaga språk

Vid tolkning till spanska används avvikande återgivningar i större utsträckning än vid tolkning till svenska. Materialet har dock påvisat, enligt tabell 8, att summerande återgivningar och till viss del icke-återgivningar har tillämpats något mindre till spanska, dock inte så få gånger att det kan hävdas att denna typ av återgivningar inte används lika frekvent till båda språken. De mest frekventa återgivningarna till spanska är expanderande återgivningar, reducerande återgivningar och substituerande återgivningar.

4.2.2.1 Erfarna tolkar

Expanderande återgivningar tillämpas i de flesta fall tillsammans med parafrasering av ett källyttrande. Denna typ av återgivningar används av de erfarna tolkarna vid ett flertal tillfällen och exempel 6 illustrerar hur David använder både en parafras och ett lånord i samband med en expanderande återgivning.

Exempel 6, Expanderande återgivning, David (Tid: 00.09 – 00.25)

- 001 H ja hej välkommen till arbetsförmedlingen jag heter nils persson och jag är din handläggare vi har ju inte setts förut så
- 002 TD o bueno hola y bienvenida a la oficina de colocación de empleo arbetsförmedlingen en *o ja hej och välkommen till kontoret för anställningsplacering arbetsförmedlingen på sueco inem (.) e: yo me llamo per [nils]*
svenska inem (.) e: jag heter per [nils]

I exempel 6 använder David sig av en expanderande återgivning på rad 002 och gör en parafrasering av termen Arbetsförmedlingen, "la oficina de colocación de empleo" ("kontoret för anställningsplacering"), samtidigt som han använder sig av det svenska namnet, *Arbetsförmedlingen*, och Spaniens motsvarighet, *Inem* (förkortning av "Instituto Nacional de Empleo"). David förklarar i sin retrospektion att innan samtalet hade börjat kunde han höra på klientens dialekt att hon var från Spanien och av denna anledning valde han att använda sig av termen *Inem*. David påpekar dessutom att han vanligtvis brukar fråga spankstalande part vilket land hen kommer ifrån för att kunna anpassa sitt spanska språk efter den dialekt som personen talar. Han ansåg dock inte att det fanns något tvivel om att klienten hade ursprung från Spanien och han valde därför att inte fråga utan att använda den spanska termen *Inem* ändå.

Exempel 6 illustrerar även hur en tolk kan använda sig av termer eller svenska myndighetsnamn utan att översätta dem i målspråket. I de flesta fall tillämpas denna tolkningsstrategi, *lånord*, tillsammans

med en *parafras* för att den part som inte förstår svenska ska uppfatta vad tolken menar. Enligt Utrikes namnbok bör termen *Arbetsförmedling* dock användas utan översättning ”på alla språk” (Utrikesdepartementet, 2015: 11).

Vid tolkning till spanska, tolkarnas svaga språk, finns det utöver expanderande återgivningningar ett flertal reducerande återgivningningar och substituerande återgivningningar. Reducerande återgivningningar används ofta tillsammans med tolkningsstrategierna *att utelämna* och *kompression*, medan substituerande återgivningningar i de flesta fall används tillsammans med *approximation* (se tabell 9). Exempel 7 illustrerar hur Cesar använder sig av en reducerande återgivning tillsammans med två tolkningsstrategier.

Exempel 7, Reducerande återgivning, Cesar (Tid: 13.05 – 13.35)

- 092 TC así para que tú puedas hacer las actividades mientras tus hijos están cuidados no es nada e:
så för att du ska kunna göra aktiviteterna under tiden dina barn har omsorg det är inget e:
 e: poco normal o poco común en este país
e: lite normalt eller lite vanligt i detta land
- 093 K ajá
aha
- 094 H så nu är tolktiden slut tyvärr e: allt det praktiska med etableringsplan blanketter
 barnomsorg det kan vi ta nästa gång [och]
- 095 TC [se acabó] la hora con el intérprete los los asuntos
tiden med tolken är [slut] de de praktiska
 prácticos e: la función de los niños y los formularios lo vamos a ver la siguiente vez
ärendena e: barnens funktion och formulären det ska vi titta på nästa gång

Handläggaren förklarar på rad 094 i exempel 7 att de vid nästa möte ska gå igenom etableringsplan, blanketter och barnomsorg. Tolken tillämpar en kombination av två tolkningsstrategier i sin reducerande återgivning på rad 095, *att utelämna* och *kompression*. Istället för att översätta ”det praktiska med etableringsplan” väljer tolken att säga ”los asuntos prácticos” (”de praktiska ärendena”) vilket skulle kunna betraktas som en utelämning av termen *etableringsplan* samtidigt som yttrandet uttrycks på ett mer allmänt sätt för att inte upprepa *etableringsplan* som har nämnts vid ett flertal tillfällen tidigare under samtalet. Därefter tillämpar Cesar samma strategier för att översätta termen *barnomsorg* på rad 095. De har på tidigare rader pratat om barnomsorg och handläggaren har förklarat att det inte är ovanligt i Sverige. Tolken översätter detta på rad 092 och när sedan barnomsorg nämns åter igen på rad 095 väljer tolken att istället säga ”la función de los niños” (”barnens funktion”) vilket skulle kunna betraktas som dels en utelämning men framförallt en *kompression* av allt som har nämnts kring barnomsorg tidigare i samtalet.

4.2.2.2 Oerfarna tolkar

Det finns flera exempel när även de oerfarna tolkarna använder sig av expanderande återgivningningar och reducerande återgivningningar som tolkningsstrategi, både till svenska och till spanska. De oerfarna tolkarna använder sig av dessa återgivningningar på samma sätt som de erfarna tolkarna, tillsammans med *parafrasering*, *tilllägg av information* samt *utelämningar* och *kompression*. Dessutom använder sig Anna av ett lånord vid ett tillfälle men på ett annorlunda sätt än vad David gjorde i exempel 6. I

exempel 8 illustreras hur Anna använder sig av en expanderande återgivning med parafrasering i samband med ett lånord från svenska.

Exempel 8, Expanderande & Substituerande återgivning, Anna (Tid: 13.47 – 14.07)

142 H men man kan ansöka om e: fritids för de äldre och förskola för de yngre också så att då de får så du får barnomsorg när du gör dina aktiviteter

143 TA pero también se puede solicitar fritids que es como escuela después de clase se puede decir *men man kan också ansöka om fritids som är som skola efter skolan kan man säga*
e: y también guardería para el pequeño para justo recibir un poco más de ayuda económica
e: och också dagis för den lille för att precis få lite mer ekonomisk hjälp

Handläggaren nämner på rad 142 tre termer som skulle kunna ställa till med problem för den oerfarna tolken, nämligen *fritids*, *förskola* och *barnomsorg*. Som förväntat skapar dessa tre termer svårigheter i översättningen för Anna som blir tvungen att tillämpa tre olika tolkningsstrategier i sin återgivning på rad 143. För att översätta termen *fritids* väljer Anna i början av rad 143 att dels med ett *lånord* återge termen på svenska, ”fritids”, men också att med en expanderande återgivning *lägga till information* och beskriva termen på spanska, ”que es como escuela después de clase” (”som är som skola efter skolan”). Därefter tillämpar hon en substituerande återgivning med *approximation* i översättningen av termen *förskola* som på spanska blir den snarlika termen ”guardería” (”dagis”). Slutligen använder Anna sig av att åter igen *lägga till information* med en expanderande återgivning i slutet på rad 143 då hon väljer att översätta termen *barnomsorg* med ”ayuda económica” (”ekonomisk hjälp”).

När Anna i sin retrospektion läser igenom manuset på svenska stannar hon upp vid ”barnomsorg” och påpekar att hon i efterhand ser att hon har tolkat fel. Hon ger dock ingen förklaring till varför det har blivit ett tillägg och det är därför svårt att veta om det beror på att hon inte är helt bekant med innebörden av termen *barnomsorg*, om hon inte kunde motsvarande term på spanska eller om hon gjorde ett aktivt val att lägga till information.

Även Beata använder sig av expanderande och substituerande återgivningar men också reducerande återgivningar. Exempel 9 visar när Beata använder sig av *kompression* på rad 102 för att återge handläggarens yttrande på rad 101. Handläggarens ord ”vad jag förstår” skulle i detta exempel kunna betraktas som överflödigt information vilket är ett typiskt drag för *kompression*.

Exempel 9, Reducerande återgivning, Beata (09.38 – 09.42)

101 H barnen går ju i skolan (.) vad jag [förstår]

102 TB [pero los niños] ahora están en la escuela
[men barnen är i skolan nu]

Utöver de tre vanligaste avvikande återgivningarna till spanska, expanderande, reducerande och substituerande återgivningar, kommer exempel 10 dessutom att illustrera en summerande återgivning tillsammans med en icke-återgivning. Summerande återgivningar är nästintill obefintliga i materialet men exempel 10 är ändå intressant då det sker tillsammans med en icke-återgivning vid tolkning till spanska på samma sätt som har illustrerats vid tolkning till svenska i exempel 3-5.

Exempel 10 visar när en oerfaren tolk, Anna, använder sig av en summerande återgivning tillsammans med en icke-återgivning på rad 151, för att bekräfta att den information som hon har återgett från flera

av handläggarens tidigare yttranden är korrekt. Exemplet innehåller andra typer av återgivningar också, till exempel en expanderande återgivning av ”barnomsorg” på rad 151, på samma sätt som Anna tolkade denna term i exempel 8, ”ayuda económica” (”ekonomisk hjälp”). Det bör nämnas att Anna i sin retrospektion påpekar att hon inte översatte termen ”barnomsorg” på ett för henne tillfredställande sätt på spanska och att hon därför ersatte denna term med något annat. Fokus i exempel 10 kommer dock att ligga på den summerande återgivningen i kombination med en icke-återgivning på rad 151. Exemplet illustrerar ytterligare ett sätt för tolken att använda sig av icke-återgivningar som tolkningsstrategi om man jämför med exempel 3-5 som har redovisats i avsnitt 4.2.1.

Exempel 10, Summerande återgivning & icke-återgivning, Anna (Tid: 14.21 – 15.00)

- 146 H så nu är tyvärr vår tolktid slut o allt det här praktiska med etableringsplan o barnomsorg o blanketter o så vidare det kan vi ta nästa gång vad säger du om måndag klockan tio
- 147 TA e: pues ya estamos e: nos acabó el tiempo con la intérprete e: pero todos e: todo lo que e: så att nu är vi klara e: vår tid med tolken är slut e: men allt e: allt det här som hemos hablado e del plan de establecimiento y todos du sa nånting kan du bara upprepa det vi har pratat om e om etableringsplanen och alla du sa om [(xxx)]
- 148 H [m:] e: allt det här med etableringsplan barnomsorg e: blanketter o så vidare det tar vi nästa gång
- 149 TA [todo esto del]
[allt det här om]
- 150 H [med mera]
- 151 TA [plan de] establecimiento de los formularios y también la ayuda económica por los [etableringsplanen om formulären och också den ekonomiska hjälpen för niños vamos a hablarlo la próxima cita el lunes a las diez måndag klockan tio barnen det ska vi prata om på nästa möte måndag klockan tio

Exempel 10 är komplext och börjar med att handläggaren på rad 146 förklarar att de vid kommande tillfälle ska diskutera vidare etableringsplan, barnomsorg och blanketter på en måndag klockan tio. Tolken, som inte fick använda sig av anteckningsteknik, har svårt att komma ihåg dessa fyra saker och ber därför med en icke-återgivning om upprepning på rad 147. Eftersom Anna säger ”kan du bara upprepa det du sa” vet inte handläggaren exakt vilken information hon behöver höra igen och han upprepar därför på rad 148 etableringsplan, barnomsorg och blanketter, men inte ”måndag klockan tio” som han hade sagt på rad 146. När Anna sedan på rad 151 ska återge vad handläggaren har sagt på rad 148 nämner hon med en summerande återgivning dels de tre saker som handläggaren upprepade på rad 148 men även ”måndag klockan tio” som handläggaren nämnde på rad 146. Någonstans i sitt minne hade tolken alltså registrerat ”måndag klockan tio” men hon var fortfarande inte helt säker på om hon hade sagt rätt dag eller tid och använde sig därför av en icke-återgivning på rad 151 för att få detta bekräftat.

4.2.2.3 Jämförelse erfarna och oerfarna tolkar

Exempel 6-9 har illustrerat de tre vanligaste avvikande återgivningarna till spanska, tolkarnas svaga språk. Exempelen visar att både de erfarna och de oerfarna tolkarna använder samma tolkningsstrategier vid tillämpning av dessa återgivningarna. Både David och Anna använder sig av ett lånord i exempel 6 och exempel 8, men utifrån analysen kan man iaktta att de använder dem på olika sätt. David använder lånordet ”Arbetsförmedling” vid tolkning till spanska samtidigt som han använder andra alternativ till denna term för att i sin översättning vara så tydlig som möjligt. Anna använder istället lånordet ”fritids” vid tolkning till spanska för att hon inte kommer på en exakt motsvarighet till denna term. I Davids tillämpning av lånord handlar det alltså om att vara tydlig medan det i Annas fall handlar om att hitta en lösning på ett översättningsproblem. Det går dock enbart att spekulera i om David använder sig av lånordet ”Arbetsförmedlingen” vid tolkning till spanska för att han vet att Utrikesdepartementet (2015:11) rekommenderar denna tillämpning oavsett vilket språk man översätter till.

Icke-återgivningarna är en tolkningsstrategi som i föreliggande material har tillämpats av tolkarna både till svenska och till spanska. Eftersom tolken i offentlig sektor har möjlighet att både avbryta, fråga och klargöra med denna typ av tolkningsstrategi, kan man hävda att det är karakteristiskt att tillämpa icke-återgivningarna inom denna typ av tolkning. Det går dock inte att se någon skillnad i antalet gånger som tolkarna tillämpar denna strategi vid tolkning till svenska eller tolkning till spanska utifrån tabell 8. Exempel 10 illustrerar ytterligare ett sätt att använda sig av icke-återgivningarna om man jämför med exempel 3-5 där tolkarna tillämpade denna återgivning för att be om ett förtydligande (exempel 3), för att avbryta (exempel 4) och i samband med gester (exempel 5). I exempel 10 använder sig Anna istället av en icke-återgivning både för att avbryta och för att be om ett förtydligande, men inte av vad en samtalsdeltagare har sagt i föregående yttrande, utan för att be om information på flera tidigare yttranden.

Analysen har även visat att de erfarna tolkarna, Cesar och David, har använt totalt 51 respektive 46 avvikande återgivningarna vid tolkning till spanska, medan de oerfarna tolkarna, Anna och Beata, har använt 78 respektive 60 avvikande återgivningarna vid tolkning till spanska. Precis som har nämnts tidigare skulle detta kunna tyda på att erfarenhet leder till mindre användning av avvikande återgivningarna, och alltså istället större användning av nära återgivningarna (se avsnitt 2.3.3.1). Det har dessutom observerats en markant skillnad i det totala antalet avvikande återgivningarna som tolkarna har tillämpat vid tolkning till svenska och tolkning till spanska och samtliga tolkar har använt sig av betydligt färre avvikande återgivningarna i sitt starka språk än i sitt svaga språk (se tabell 8).

4.3 Tolkarnas tillämpning av strategier vid inlagda svårigheter

Arumí Ribas och Vargas-Urpi utgår i sin studie från särskilda punkter (”rich points”) som har placerats i rollspelen för att synliggöra en del av tolkarnas tillämpning av strategier (2017: 126). Föreliggande studie har på liknande sätt uppmanat rollspelarna att utsätta tolkarna för diverse svårigheter inlagda på specifika punkter i manuset (se avsnitt 3.1). Sammanlagt innehöll manuset tio svårigheter (se tabell 3) och av dessa uppmanades handläggaren att utföra sex av dem och klienten sex av dem, vilket resulterade i sammanlagt tolv punkter i manuset. Analysen har valt att fokusera på två svårigheter, *att ignorera tolkens försök att tolka* och *att avbryta tolken*, eftersom enbart dessa två svårigheter har utförts av både handläggare och klient (se tabell 3). Detta innebär att tolkarna har

behövt hantera samma svårighet vid tolkning till svenska som vid tolkning till spanska och deras tillämpning av strategier har därför kunnat jämföras utifrån tolkningsriktning.

4.3.1 Inlagd svårighet: att ignorera tolken

Att ignorera tolken innebär att handläggare och klient vid varsitt tillfälle under det tolkmedierade samtalet ignorerar tolkens försök att börja tolka. Denna inlagda svårighet uppstår när en samtalspart inte talar i korta meningar utan fortsätter att tala tills de har talat klart, trots att tolken försöker bryta in för att påbörja sin tolkning. Samtalsparterna hade dock uppmanats att lämna över tal-turen till tolken om hen tydligt markerade att de behövde tolka. I tabell 10 redovisas de strategier som tolkarna har tillämpat för att hantera turtagningen i samtalet när de blivit ignorerade.

Tabell 10. Tillämpning av tolkningsstrategier när tolken ignoreras av samtalsparterna.

	<i>Tolkningsstrategier</i>			
	<i>Anna</i>	<i>Beata</i>	<i>Cesar</i>	<i>David</i>
Tolkning till svenska	Att utelämna, Approximation, Att avbryta, Gester	Att utelämna, Approximation, Att avbryta, Gester	Att utelämna, Approximation, Att avbryta, Att ändra ordningsföljd	Att utelämna, Att lägga till information, Att ändra ordningsföljd
Tolkning till spanska	Att utelämna, Approximation, Att lägga till information	Att utelämna, Approximation	Att utelämna, Approximation	Att utelämna, Approximation, Att lägga till information

Vid observation av videoinspelat material framgår det att samtliga tolkar i de flesta fall tillåter en samtalspart att tala klart trots att de talar i långa yttranden och ignorerar tolken. Enligt tabell 10 tillämpar tolkarna sedan framförallt två tolkningsstrategier, *att utelämna* och *approximation*. *Att utelämna* används av samtliga tolkar både vid tolkning till svenska och tolkning till spanska och det tycks därför vara en vanlig strategi inom tolkning i offentlig sektor. Enligt tabell 8 i avsnitt 4.2 kan man emellertid se att utelämningar (reducerande återgivning och noll-återgivning) tillämpas i betydligt större utsträckning till tolkens svagare språk, något som inte går att utläsa av tabell 10. Det har dock observerats att när samtalsparterna ignorerar tolken så tenderar hen att enbart avbryta spankstalande klient för att tolka till svenska. Om detta beror på maktbalans eller samtalets institutionella art går dock inte att uttyda i föreliggande material.

I tabell 10 framgår en skillnad i tillämpning av strategier mellan de erfarna och oerfarna tolkarna. De oerfarna tolkarna använder sig av gester i form av handrörelser för att avbryta och göra anspråk på tal-turen vilket inte har kunnat observeras hos de erfarna tolkarna i detta material. Både Anna och Beata använder sig av denna strategi vid tolkning till svenska medan de oerfarna tolkarna använder andra strategier som *att lägga till information* eller *att ändra ordningsföljd*. *Att ändra ordningsföljd* kan dessutom enbart observeras hos de erfarna tolkarna i denna inlagda svårighet men det är mycket troligt att även de oerfarna tolkarna använder sig av denna strategi vid andra tillfällen.

4.3.2 Inlagd svårighet: att avbryta tolken

Att avbryta tolken innebär att handläggare och klient vid varsitt tillfälle under det tolkmedierade samtalet avbryter tolken mitt i en mening och börjar tala. I tabell 11 redovisas de strategier som tolkarna har tillämpat för att hantera denna inlagda svårighet.

Tabell 11. Tillämpning av tolkningsstrategier när tolken avbryts av samtalsparterna.

	<i>Tolkningsstrategier</i>			
	<i>Anna</i>	<i>Beata</i>	<i>Cesar</i>	<i>David</i>
Tolkning till svenska	Att utelämna, Att lägga till information	Att utelämna, Att lägga till information, Att ändra ordningsföljd	Att utelämna, Approximation, Att lägga till information	Att utelämna, Att avbryta, Att lägga till information
Tolkning till spanska	Att avbryta, Parafra	Att utelämna	Att utelämna, Approximation, Parafra	Approximation, Att lägga till information

När tolkarna blir avbrutna av en samtalspart har de enligt tabell 11 tillämpat ett flertal utelämnningar precis som när de blivit ignorerade i avsnitt 4.3.1. Approximationer tycks dock inte användas lika mycket när de blir avbrutna som när de blir ignorerade.

Av tabell 11 i denna studie förekommer det att tolkarna vid denna svårighet tenderar att lägga till information vid fler tillfällen vid tolkning till svenska än vid tolkning till spanska. Parafraisering tycks enbart ske vid tolkning till spanska och vid båda tillfällena är det för att omformulera eller förklara termen ”etableringsersättning” eller ”etableringsuppdrag”. Anna påpekar i sin retrospektion att hon i sin översättning av dessa termer varierar och väljer att återge två spanska termer för att vara säker på att klienten förstår. Anna använder både ”subsídio de introducción” (”introduktionsbidrag”) och ”subsídio de establecimiento” (”etableringsbidrag”) för att förklara denna term och förklarar dessutom att det är dessa två termer som olika myndigheter använder på sina hemsidor. Hon väljer därför att variera sin tolkning av ”etableringsersättning” och tillämpar båda de termer som myndigheter hävdar att man ska använda vid översättning av denna term. Även Cesar kommenterar sin översättning av ”etableringsersättning” i sin retrospektion. Han hävdar i kontrast till Anna att man på spanska oftast talar om ”att etablera sig” istället för att använda en specifik term. Han väljer därför att i sin tolkning göra en omformulering av termen och säger ”nuestro encargo de ayudar a la gente a establecerse” (”vårt uppdrag att hjälpa människor att etablera sig”).

Vid en jämförelse mellan de erfarna och oerfarna tolkarnas tillämpning av strategier när de har blivit avbrutna finner man inga större skillnader. Enligt tabell 11 använder sig dock enbart de erfarna tolkarna av approximation och det framgår också att enbart Beata använder sig av att ändra ordningsföljd vid ett tillfälle. Skillnaderna är dock inte tillräckligt stora för att kunna dra några slutsatser.

5. Diskussion

Föreliggande studie har undersökt vad språkkompetens och tolkningsriktning har för inverkan på de tolkningsstrategier som en tolk tillämpar under ett tolkmedierat samtal i offentlig sektor. Tolken antogs ha olika hög kompetens i sina arbetsspråk och studien utgick ifrån hypotesen att tolken använder olika tolkningsstrategier beroende på om tolkning sker till tolkens starka eller svaga språk. Studien har kunnat fastställa att språkkompetens skiljer sig åt mellan tolkarnas arbetsspråk i denna studie och avsikten har varit att besvara följande forskningsfrågor:

- Påverkar språkkompetens och tolkningsriktning antalet tolkningsstrategier som tolken använder sig av i tolkmedierade samtal?
- Använder tolken sig av olika tolkningsstrategier vid tolkning till sitt starka respektive svaga språk?
- Använder erfarna och oerfarna tolkar tolkningsstrategier på olika sätt?

Antalet tolkningsstrategier, alltså avvikande återgivning som här betraktas som en tolkningsstrategi, har i föreliggande material visat sig ha en mer frekvent tillämpning av tolken till det svagare språket. Tolkningsriktning och språkkompetens har alltså utifrån tabell 8 visat sig ha ett inflytande på antalet tolkningsstrategier som tolken använder i ett tolkmedierat samtal. Det går dock inte att påvisa någon skillnad i tolkarnas val av strategier varken mellan det starka och det svaga språket eller de erfarna och de oerfarna tolkarna.

Språkkompetens är viktigt när man tar sig an tolkyrket och tolkens arbetsspråk är bland de verktyg som hen har mest nytta av i sitt arbete. För att mäta språknivån hos tolkarna har denna studie använt sig av två metoder; ett språktest (Dialang) och en intervju med vardera tolk där deras självskattning av språknivå framgår i båda språken. Eftersom språktestet har visat sig vara en opålitlig metod för att fastställa tolkarnas språknivå har studien i hög grad fått utgå från tolkarnas självskattning. Det finns dock tre variabler som har gjort det svårt att dra några slutsatser angående både språknivå och hur tolkarna tillämpar diverse strategier. Dels har tolkarna olika lång erfarenhet av tolkning i offentlig sektor och man skulle därför kunna tänka sig att språknivån av denna anledning skulle vara något högre hos de erfarna tolkarna än hos de oerfarna tolkarna. De erfarna tolkarna har dock lärt sig sitt svaga språk, spanska, när de var barn och de oerfarna tolkarna har lärt sig detta språk i vuxen ålder. Inlärningsålder av spanska skulle därför kunna betraktas som en anledning till att tolkarnas språknivå skiljer sig åt men det finns dessutom en tredje variabel, att de erfarna tolkarna är män och de oerfarna tolkarna är kvinnor.

Tolkarnas resultat i språktestet har redovisats i tabell 6. Anna, Beata och David påpekar efter genomfört test att de inte hade fått det resultat som de hade förväntat sig och Cesar gav ingen kommentar alls. ”Det var ju lite konstigt att jag fick C2 i spanska skriftligt och C1 i svenska skriftligt för det stämmer ju inte alls” förklarar Beata i sin intervju. Hon hade alltså förväntat sig att få en högre nivå i svenska än i spanska och tycker därför att språktestet är missvisande. Både Anna och David kritiserar språktestet och beskriver hur de fått lägre nivå på grund av felstavade ord, ord som skrivits med versaler istället för gemener och accentfel. Dessutom missuppfattade Anna instruktionerna på en testdel och istället för att ange rätt svar trodde hon att hon skulle ange fel svar. Språktestet Dialang kan enligt denna studie anses inte vara en tillförlitlig metod för att mäta tolkens språkkunskaper och resultaten stämmer i de flesta fall inte överens med tolkens självskattning av sin språknivå. Studien har

alltså fått utgå från tolkarnas självskattning av deras språknivå trots att tolkens individuella uppfattning av språknivå kan skilja sig från tolk till tolk. Språkstestet är känsligt för felstavning och när det kommer till tolkning i offentlig sektor, där tolken arbetar med talat språk, skulle man kunna diskutera om det ens är relevant för tolken att kunna skriva felfritt på båda sina arbetspråk? Tolkar tenderar att ha en hög språknivå i båda språken och man skulle därför kunna argumentera för att tolkens svaga språk är tillräckligt starkt för att kunna betraktas som ett starkt språk. Även om tolkens ena språk i de flesta fall är något starkare än det andra skulle alltså skillnaderna dem emellan kunna bedömas som nästintill obefintliga.

Retrospektionerna har till viss del kunnat förtydliga tolkarnas agerande i samtalen men har i de flesta fall visat sig vara en relativt trubbig metod för att få tillgång till tolkarnas tankegångar. För att inte påverka tolkens minne och retrospektion gavs inga instruktioner kring studiens syfte. Av denna anledning diskuterade tolkarna oftast inte i retrospektionen de aspekter som hade kunnat vara intressanta för studien utan talade istället framförallt om vilka feltolkningar som de trodde sig ha gjort under samtalen. I flera av de exempel som har redovisats i avsnitt 4 har tolkarna kommenterat och bekräftat att de kommer ihåg att de har varit tvungna att avbryta en samtalspart, med icke-återgivning, eller att de har översatt något med en omformulering, parafras. De berättar dock inte varför de har varit tvungna att avbryta eller varför de har lagt till mer information i ett tolknyttande utan talar enbart om innehållet i sin tolkning på ett självkritiskt sätt. Detta bekräftar vad Englund Dimitrova & Tiselius (2010) hävdar angående retrospektion som analysmetod och talar för att det finns nackdelar med retrospektion då tolkens minne dels har genomgått en process mellan tolkat samtal och retrospektion men också att det finns flera faktorer, till exempel tolkens vilja och engagemang, som påverkar i vilken utsträckning tolken talar om relevanta aspekter för studien.

Arumí Ribas och Vargas-Urpi (2017) har i sin studie betraktat Wadensjös avvikande återgivning som en tolkningsstrategi och även denna studie har valt att tillämpa detta synsätt. Metoden att använda sig av avvikande återgivning för att identifiera tolkningsstrategier har dock visat sig vara otillräcklig då inte alla strategier går att observera med dessa återgivning. Tolken kan till exempel använda sig av gester som strategi eller strategiskt ändra ordningsföljd i ett tolknyttande men fortfarande återge all information på det andra språket. Dessa strategier framgår inte tydligt utifrån en analys av enbart avvikande återgivning eftersom gester inte är en återgivning överhuvudtaget och att ändra ordningsföljd är en nära återgivning fast med orden i en annan ordning än originalet. Av denna anledning skulle en annan metod för att identifiera tolkningsstrategier vara att föredra.

”Rich points”, eller ”inlagda svårigheter” som denna studie använt sig av, är en bättre metod om man vill få tolken att lösa ett specifikt problem. Med denna metod kan man välja specifika problemområden som är karakteristiska för språkparet och observera hur tolkarna löser dessa strategiskt. Det framgår dock inte vilka specifika problem som Arumí Ribas och Vargas-Urpi (2017) har använt sig av i sina ”rich points” och det har därför varit svårt att replikera denna metod. Dessutom är antalet tolkar i denna studie för få för att resultaten ska kunna generaliseras och det skulle därför i framtida studier krävas en analys av betydligt fler tolkar. Det finns dock en del begränsningar med tillämpningen av ”inlagda problem”. Det är inte alltid som rollspelarna har lyckats utföra en inlagd svårighet på önskvärdt sätt, till exempel att visa att de är irriterade på tolken eller att ge tydliga signaler om att de inte har förstått vad som har blivit tolkat och vid en del tillfällen har dessa svårigheter därför fallit bort. Ytterligare en begränsning är dessutom att det inte går att undersöka inlagda svårigheter i autentiska samtal eftersom det inte går att repetera ett och samma problem för att jämföra dem med varandra.

Materialet har kunnat påvisa en mer frekvent användning av framförallt utelämnningar och tillägg av information som tolkningsstrategi, oavsett till vilket språk som tolkningen sker. Detta resultat stämmer också överens med de avvikande återgivningar som har redovisats i tabell 8. Både språkkompetens och tolkningsriktning tycks ha ett inflytande över antalet tolkningsstrategier som tolken använder. Vid tolkning till tolkens svaga språk tillämpas betydligt fler avvikande återgivningar, och därmed tolkningsstrategier, än vid tolkning till tolkens starka språk. Språkkompetens skulle alltså enligt dessa resultat kunna hävdas spela en betydande roll för antalet gånger som en tolk måste förlita sig på strategier i det tolkmedierade samtalet. Resultaten är dessutom av liknande art mellan de erfarna och oerfarna tolkarna fast med en viktig skillnad: de erfarna tolkarna använder sig av betydligt färre strategier i båda språken men fortfarande fler i det svaga språket än i det starka språket. Detta tyder på att tolkerfarenhet minskar antalet strategier som tolken använder men att tillämpning av strategier trots detta är mer frekvent i det svaga språket.

Analys av materialet har inte kunnat påvisa någon skillnad i tolkarnas val av strategier varken mellan det starka och det svaga språket eller de erfarna och de oerfarna tolkarna. Samma strategier används av samtliga tolkar till båda språken men i större utsträckning till det svaga språket. Det har dock observerats att tolken i offentlig sektor tillämpar samordningsstrategier, till exempel att avbryta med icke-återgivningar, på samma sätt som Arumí Ribas och Vargas-Urpi hävdar i sin studie (2017). Möjligtvis skulle detta resultat se annorlunda ut om man istället hade gjort en kvantitativ studie på antalet gånger som tolkarna använder varje specifik tolkningsstrategi. I denna studie har istället en avvikande återgivning betraktats som en tolkningsstrategi och resultaten blir därför inte tillräckligt precisa då en del strategier sammanfaller med fler än en avvikande återgivning och mer än en strategi kan observeras vid samma typ av avvikande återgivning. Jag vill dock ansluta mig till Arumí Ribas (2012) och hävda att oerfarna tolkar uppvisar fler problematiska situationer än erfarna tolkar. Även om föreliggande material inte kan påvisa någon skillnad i vilken typ av strategier som tolkarna använder sig av, har de oerfarna tolkarna ändå uppvisat betydligt fler avvikande återgivningar än de erfarna tolkarna vilket också tyder på att de har fler problemområden.

6. Sammanfattning och slutsatser

Föreliggande studie har undersökt hur språkkompetens, tolkningsriktning och tolkerfarenhet påverkar det tolkmedierade samtalet inom tolkning i offentlig sektor. Undersökningen använde sig av videoinspelning av fyra tolkmedierade samtal, och transkription av dessa, men också retrospektion, ett språktest och en intervju med tolkarna där de fick svara på frågor om deras språkkompetens. De videoinspelade samtalen var inte autentiska utan utgick ifrån ett manus för att studien skulle vara komparativ. Både tolkningsstrategier och tolkerfarenhet har haft ett stort fokus och studien har kunnat fastställa att tolken använder sig av fler tolkningsstrategier vid tolkning till sitt svaga språk och att antalet tolkningsstrategier som tillämpas minskar med ökad tolkerfarenhet. För att ta fram resultaten har en kvantitativ analysmetod använts på grundval av Wadensjös sju typer av avvikande återgivning (1998) och har framförallt utgått ifrån Arumí Ribas och Vargas-Urpis studie (2017) där de bland annat använt sig av ”rich points”, vad som i denna studie kallas för ”inlagda svårigheter”. Det krävs dock att framhäva en del viktiga begränsningar som föreliggande studie har uppvisat.

En av studiens begränsningar har varit att antalet tolkar som har observerats enbart är fyra till antalet. Dessutom har enbart språken svenska och spanska undersökts och en komparativ studie har inte kunnat genomföras mellan tolkar vars starka språk är svenska och tolkar vars starka språk är spanska eftersom materialet enbart har utgått från tolkar vars starka språk är svenska. Det är av denna anledning svårt att generalisera och dra några slutsatser utifrån föreliggande material.

Ytterligare en begränsning, och kanske av ännu större vikt än studiens omfattning, är analysmetoden som har tillämpats för att få fram resultaten. Jag ställer mig kritiskt till att använda Wadensjös avvikande återgivning för att identifiera tolkningsstrategier och vill hävda att det är mer lämpligt att använda andra metoder för detta ändamål. Metoden har resulterat i att tolkningsstrategier som har observerats i videoinspelat material, till exempel gester, inte har kunnat inkluderas i tabell 8 över avvikande återgivning och de har därför fallit utanför denna studie. Min förhoppning är dock att man i fortsatta studier ska kunna använda andra metoder för att studera tolkens starka och svaga språk och på så sätt få fram ett mer tillförlitligt resultat kring relationen mellan språkkompetens, tolkningsriktning och tolkningsstrategier.

6.1 Förslag till fortsatt forskning

Forskning inom tolkning i offentlig sektor är, som tidigare påpekats, ett relativt ungt vetenskapsområde som är i behov av vidare forskning. Föreliggande studie har gjort ett försök att påvisa en relation mellan tolkningsriktning och tolkningsstrategier och har kunnat observera mer frekvent användning av strategier vid tolkning till tolkens svaga språk än till tolkens starka språk.

Fortsatta studier i frågan är nödvändiga dels i andra språk men framförallt i rollspel med en spansktalande handläggare och en svensktalande klient. I ett rollspel där handläggare och klient har ombytta roller skulle samtalets institutionella art synliggöras och det skulle bli tydligt om handläggarens språkbruk har haft en inverkan på tolkens val av strategier vid tolkning till sitt svaga språk. Av samma anledning skulle det också vara intressant att undersöka tolkar vars svaga språk är svenska istället för spanska.

Dessutom skulle framtida studier behöva undersöka betydligt fler tolkar än de fyra tolkar som har analyserats i föreliggande studie för att på så sätt kunna fastställa och dra slutsatser angående tolkens starka och svaga språk.

Bibliografi

- AIIC. (2011). *How interpreters work*. Tillgänglig på Internet: <https://aiic.net/node/7/how-interpreters-work/lang/1>. Läst: 2018/03/15.
- AIIC. (2014). *Regulation governing admissions and language classification*. Tillgänglig på Internet: <https://aiic.net/admissions-procedure>. Läst: 2018/02/08.
- Arumí Ribas, Marta. (2012). Problems and Strategies in Consecutive Interpreting: A Pilot Study at Two Different Stages of Interpreter Training. *Meta*, 57(3), 812–835.
- Arumí Ribas, Marta & Vargas-Urpi, Mireia. (2017). Strategies in public service interpreting. A roleplay study of Chinese-Spanish/Catalan interactions. *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting*, 19:1, 118-141.
- Baddeley, Alan. (2000). Working Memory and Language Processing. I: Englund Dimitrova, Birgitta & Hyltenstam, Kenneth. *Language Processing and Simultaneous Interpreting. Interdisciplinary perspectives*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1-16.
- Baddeley, Alan. (2007). *Working Memory, Thought, and Action*. Oxford University Press, Incorporated, Oxford.
- Bartłomiejczyk, Magdalena. (2006). Strategies of simultaneous interpreting and directionality. *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting*, 8:2, 149-174.
- Cowan, Nelson. (2008). What are the differences between long-term, short-term, and working memory?. I: Sossin, Wayne S.; Jean-Claude Lacaille; Vincent F. Castellucci & Sylvie Belleville (eds.). *Progress in Brain Research 169: The Essence of Memory*. Amsterdam: Elsevier, 323-338.
- De Bot, Kees. (2000). Simultaneous interpreting as language production. I: Englund Dimitrova, Birgitta & Hyltenstam, Kenneth. *Language Processing and Simultaneous Interpreting. Interdisciplinary Perspectives*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 65-88.
- Denissenko, J. (1989). Communicative and interpretative linguistics. I: Gran, Laura & Dodds, John (Eds.), *The theoretical and practical aspects of teaching conference interpretation*. Udine: Campanotto, 155-158.
- Dialang. (2017). Tillgänglig på Internet: <https://dialangweb.lancaster.ac.uk>. Läst: 2017/09/05.
- Englund Dimitrova, Birgitta. (1991). *När två samtalar genom en tredje. Interaktion och icke-verbal kommunikation i medicinska möten med tolk*. Stockholm: Stockholms universitet, Centrum för tvåspråkighetsforskning.
- Englund Dimitrova, Birgitta & Tiselius, Elisabet. (2010). Exploring retrospection as a research method for studying the translation process and the interpreting process. *Methodology, Technology and Innovation in Translation Process Research*. Copenhagen Studies in Language, 38, 109-134.
- Englund Dimitrova, Birgitta & Tiselius, Elisabet. (2014). Retrospection in translation and interpreting: Explaining the process?. *Monografías de Traducción e Interpretación MonTi Special Issue (ed. R. Muñoz Martín)*, 1, 177-200.

- Englund Dimitrova, Birgitta & Tiselius, Elisabet. (2016). Cognitive aspects of community interpreting. Towards a process model. I: Muñoz Martín, Ricardo. *Reembedding translation process research*. Amsterdam: John Benjamins, 195-214.
- Ericsson, Karl Anders & Herbert, Simon. (1984/1993). *Protocol Analysis – Verbal reports as data revised edition*. Massachusetts Institute of Technology.
- Ericsson, Karl Anders. (2000/01). Expertise in interpreting. An expert-performance perspective. *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting*, 5:2, 187-220.
- Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning*. (2007). Rådet för kulturellt samarbete. Utbildningskommittén. Enheten för moderna språk, Strasbourg. Översättning till svenska av Skolverket.
- Gerver, David. (1969/2002). The effects of source language presentation rate on the performance of simultaneous conference interpreters. I: Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger (eds.). *The Interpreting Studies Reader*. London – New York: Routledge, 52-66.
- Gile, Daniel. (1997/2002). Conference interpreting as a cognitive management problem. I: Pöchhacker, Franz & Miriam Shlesinger (eds.). *The Interpreting Studies Reader*. London – New York: Routledge, 162-176.
- Gile, Daniel. (2009). *Basic concepts and models for interpreter and translator training: Benjamins translation library*. John Benjamins Publishing Co.
- Horváth, Ildikó. (2012). *Interpreter behaviour: a psychological approach*. Budapest: Hang Nyelviskola Bt.
- Hyltenstam, Kenneth. (2007). Modersmål och svenska som andraspråk. I: Liberg, Caroline., Hyltenstam, Kenneth., Myrberg, Mats., Frykholm, Clas-Uno., Hjort, Madeleine., Nordström, Gert Z., Wiklund, Ulla & Persson, Magnus. *Att läsa och skriva : Forskning och beprövad erfarenhet*. Stockholm: Liber Distribution/Myndigheten för skolutveckling, 45-71.
- Kalina, Sylvia. (1992). Discourse processing and interpreting strategies: An approach to the teaching of interpreting. I: Dollerup, Cay & Loddegaard, Anne. *Teaching Translation and Interpreting: Training, Talent and Experience*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 251-257.
- Kammarkollegiet. (2018). *God Tolksed*. Tillgänglig på Internet: <https://www.kammarkollegiet.se/sites/default/files/God%20Tolksed.pdf>. Läst: 2018/03/17.
- Kohn, Kurt. (1990). Translation as conflict. Bryssel: *ABLA papers*, 14, 105-113.
- Ingo, Rune. (2007). *Konsten att översätta: översättandets praktik och didaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Jakobson, Roman. (1998/1998). Lingvistiska aspekter på översättning. I: Kleberg, Lars. *Med andra ord. Texter om litterär översättning*. Stockholm: Natur och Kultur, 147-155.
- Li, Xiangdong. (2013). Are Interpreting Strategies Teachable? Correlating Trainees' Strategy Use with Trainers' Training in the Consecutive Interpreting Classroom. *The Interpreters' Newsletter*, 18, 105-128.
- Moser-Mercer, Barbara., Frauenfelder, U. H., Casado, B. & Künzli, A. (2000). Searching to define expertise in interpreting. I: Hyltenstam, Kenneth & Englund Dimitrova, Birgitta (Eds.), *Language processing and interpreting*. Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins Publishing Co, 107-131.

- Moser-Mercer, Barbara. (2000/01). Simultaneous interpreting. Cognitive potential and limitations. *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting*, 5:2, 83-94.
- Nationalencyklopedin, modersmål. Tillgänglig på Internet: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/modersmål>. Läst: 2018/03/28.
- Pöchhacker, Franz. (2015/2015). Evolution of interpreting research. I: Mikkelsen, H & Jourdenais, R. *Routledge handbook of interpreting*. London: Routledge.
- Pöchhacker, Franz. (2016). *Introducing interpreting studies*. London - New York: Routledge.
- Riedmüller, T. (1989). Strategien beim simultandolmetschen. Diplomarbeit: Institut für Übersetzen und Dolmetschen, Heidelberg.
- Seeber, Kilian G. (2011). Cognitive load in simultaneous interpreting. Existing theories – new models. *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting*, 13:2, 176-204.
- Timarova, Šárka., Meylaerts, Reine., Hertog, Erik., Čenkova, Ivana., Szmalec, Arnaud., & Duyck, Wouter. (2014). Simultaneous interpreting and working memory executive control. *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting*, 16:2, 139-168.
- Tiselius, Elisabet. (2016). *Invisible process – Cognition and working memory of dialogue interpreting*. Tillgänglig på Internet: <http://tanken.se/wp-content/uploads/2015/10/VR-Informationsunderlag-projekt.pdf>. Läst: 2018/02/20.
- Ullman, Michael T. (2013/2013). Declarative/Procedural Model (DP). I: P. Robinson (ed.). *Routledge Encyclopedia of Second Language Acquisition*. London: Routledge, 160-164.
- Utrikesdepartementet. (2015). *Utrikes namnbok: svenska myndigheter, organisationer, titlar, EU- och EG-organ, EU-titlar och länder på engelska, tyska, franska, spanska, finska och ryska*. (10., rev. uppl.) Stockholm: Utrikesdepartementet, Regeringskansliet. Tillgänglig på Internet: http://www.regeringen.se/4a3eb3/contentassets/e27ee47ea294461bbb0f39b68d31c540/utrikes_namnbok_10.e_reviderade_upplagan.pdf. Läst: 2018/05/04.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
- Vik-Tuovinen, Gun-Viol. (2006). *Tolkning på olika nivåer av professionalitet*. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Wadensjö, Cecilia. (1998). *Kontakt genom tolk*. Stockholm: Dialogos.

Bilagor

Bilaga 1 - Transkriptionsnyckel

Jag har utgått från Wadensjös transkriptionsnyckel men valt att enbart inkludera det som jag har använt mig av i mina transkriptioner (1998: 73).

TA, TB, TC, TD	Tolk Anna, Tolk Beata, Tolk Cesar, Tolk David
H	Handläggare
K	Klient
[]	Överlappande tal
(.)	Mikropaus, under 0,5 sekunder
(2.5)	Paus mätt i tiondels sekund
fun-	Avbrutet ord
((inandning))	Information om samtalsparterna som rör deras tal eller rörelsemönster
(xxx)	Ohörbart tal
e:	Utdraget ljud
<i>kursiv</i>	Uppsatsförfattarens översättning av spanskt tal till svenska

Bilaga 2 – Gemensam europeisk referensram för språk, A1 – C2

Avancerad språkanvändare	C2	Kan med lätthet förstå praktiskt taget allt som han/hon hör eller läser. Kan sammanfatta information från olika muntliga eller skriftliga källor och därvid återge argument och redogörelser i en sammanhängande presentation. Kan uttrycka sig spontant, mycket flytande och precist samt därvid skilja mellan finare nyanser även i mer komplexa situationer.
	C1	Kan förstå ett brett urval av krävande, längre texter och urskilja underförstådda betydelse. Kan uttrycka sig flytande och spontant utan att i större utsträckning söka efter ord och uttryck. Kan använda språket flexibelt och effektivt för såväl sociala som studie- och arbetsrelaterade ändamål. Kan producera tydliga, välstrukturerade och detaljerade texter om komplexa ämnen. Kan på ett planerat sätt med olika medel organisera och binda samman en text till en sammanhängande helhet.
Självständig språkanvändare	B2	Kan förstå huvudinnehållet i komplexa texter om både konkreta och abstrakta ämnen, inklusive fackmässiga diskussioner inom det egna specialområdet. Kan delta i samtal så pass flytande och spontant att ett normalt umgänge med modersmålstalare blir fullt möjligt, utan ansträngning för någondera parten. Kan producera tydlig och detaljerad text inom ett brett fält av ämnen, förklara en ståndpunkt i ett aktuellt ämne samt framhålla såväl för- som nackdelar vid olika valmöjligheter.
	B1	Kan förstå huvudinnehållet i vad han/hon hört eller läst om välkända förhållanden som han/hon regelbundet möter i arbetet, i skolan, på fritiden, etc. när det presenteras på tydligt standardspråk. Kan hantera de flesta situationer som vanligtvis uppstår under resor i områden där språket talas. Kan producera enkla, sammanhängande texter om ämnen som är välkända eller av personligt intresse. Kan beskriva erfarenheter och händelser, berätta om drömmar, förhoppningar och framtidsplaner och kortfattat ge skäl för och förklaringar till åsikter och planer.
Användare på nybörjarnivå	A2	Kan förstå meningar och vanliga uttryck som rör omedelbara behov (t.ex. mycket grundläggande information om individ och familj, inköp, lokal geografi, sysselsättning). Kan kommunicera i enkla och rutinmässiga sammanhang som kräver ett enkelt och direkt utbyte av information. Kan i enkla termer beskriva delar av sin egen bakgrund, sin närmaste omgivning samt förhållanden inom områden som rör omedelbara behov.
	A1	Kan förstå och använda välkända, vardagliga uttryck och mycket grundläggande fraser som syftar till att möta konkreta behov. Kan presentera sig själv och andra samt ställa och besvara frågor om personliga förhållanden som var han/hon bor, personer han/hon känner och saker han/hon har. Kan samtala på ett enkelt sätt under förutsättning att samtalspartnern talar långsamt och tydligt och är beredd att hjälpa till.

Bilaga 3 – Samtyckesblankett

Stockholm 2017-03-27

Den osynliga processen – kognition och arbetsminne i dialogtolkning

Tack för att du vill delta i en studie om dialogtolkning! Vårt mål med studien är att förstå mer om arbetsminne och kognition hos tolkar. Det gör vi genom att undersöka dialogtolkning ur olika perspektiv.

Studien går till på följande sätt:

- Du kommer att få göra flera olika tester av språkkunskaper, arbetsminne och emotionell intelligens.
- Om du tillhör gruppen som ska genomföra en tolkning kommer du också att få genomföra ett tolkat rollspel. Vi spelar in rollspelet och du kommer också att använda glasögon som följer dina ögonrörelser. Efter rollspelet gör du en retrospektiv intervju.

Allt material som samlas in (svar på frågor, inspelningar, resultat i tester) behandlas konfidentiellt. Inga data sparas tillsammans med personlig information. Videoinspelningarna raderas så snart de transkriberats. Materialet som samlas in kommer bara att användas i forskningssyfte. När resultatet presenteras kommer man inte att kunna förstå att det är just du som deltagit och vad du har fått för resultat.

Du deltar helt frivilligt. Du kan när som helst välja att inte delta i studien längre. I så fall talar du bara om det för forskaren och du behöver inte ange någon orsak.

Har du frågor är du välkommen att kontakta oss.

Elisabet Tiselius, Forskargrupsledare

Jag har förstått den information jag fått skriftligt och muntligt och jag godkänner att materialet som samlas in används i forskningssyfte. Jag har fått möjlighet att ställa frågor och få dem besvarade.

Namn

Datum

Underskrift

Bilaga 4 – Manus

Bakgrundsinformation

Deltagarna har förberett sig för en tolkning på arbetsförmedlingen om etableringsersättning. Det är inte ett prov utan syftet är att samla datamaterial till ett forskningsprojekt. Det är alltså viktigt att samtalet flyter och är så autentiskt som möjligt. Även om du förstår vad den arbetssökande säger så följer du tolkens tolkningar, även om det leder till att du inte kan fortsätta på din nästa replik i manus. Däremot är det önskvärt att du improviserar så lite som möjligt, dvs du återkommer till manus så snabbt som möjligt efter eventuella utvecklingar. Du kan självklart fråga tolken om förtydligande osv.

Du får en skriven dialog, men det är önskvärt om du lär dig den utantill och dessutom följer tolkens tolkning, alla repliker behöver inte komma med exakt, men det är önskvärt om gången följs så långt det är möjligt. Det är viktigt att du så långt det är möjligt gör de svårigheter som är inlagda i rollspelet (känslor, avbrott osv.).

Tänk på att en erfaren tolkanvändare (vilket du är) tittar framförallt på sin motpart och inte på tolken.

Samtalet ska ta ungefär 20 minuter. Håll koll på tiden och avrunda när ni närmar er 20 minuter, även om du kanske inte hunnit ändå till slut. Det är OK att dra över lite grann så du behöver inte avsluta abrupt.

Jag har lagt in några svårigheter i samtalet som du ser och det är bra om det verkligen blir en svårighet.

OBS! Du som inte talar svenska behöver skicka en renskriven kopia av dina repliker till forskningsledaren.

- 001 H Hej och välkommen till Arbetsförmedlingen. Vi har ju inte setts förut, men jag heter [_____] och det är alltså jag är din handläggare.
- 002 K Hej, förlåt att jag är sen, jag heter [_____].
- 003 H Vi har tolk idag och, jag vet inte, (till tolken) vill du presentera dig? (*verka som att du tycker det är lite onödigt*)
- 004 Tolk [Förhoppningsvis presentation].
- 005 H Tack! Jättebra! Då ska jag passa på att fråga om du och tolken förstår varandra.
- 006 K Ja.
- 007 H Ja, du var ju lite sen, men vi ska nog hinna med det vi ska prata om idag. Var det svårt att hitta hit?
- 008 K Jo, lite. Jag har ju precis flyttat hit och det är för första gången jag är här. Jag försökte fråga, men om man inte kan svenska eller engelska är det ju inte så lätt.
- 009 H Jamen det var ju skönt att du hittade hit i alla fall, och nu är du här så kan vi börja. Har du några frågor innan vi börjar?
- 010 K Nej, Det är bra att vi har en tolk för att jag var lite orolig om det skulle finnas tolk eller inte. Jag ville be min dotter följa med och hjälpa mig men hon hade skola och ville jag ville inte ta henne ur skolan.
- 011 H: Nej, det var bra, vi bokar alltid tolk här på arbetsförmedlingen och det brukar vara bättre när inte familjen tolkar.
- 012 K Jaha, jag förstår, men min dotter är väldigt duktig, men jag är ju som sagt ny här och det

tar tid för mig att förstå mig på hur det fungerar här i Sverige.

- 013 H *(avbryt tolken innan hen är klar med meningen (ex. vis efter, "min dotter är duktig" och var lite stressad)* Ja, jag förstår vad du menar. Men vi får väl börja nu. Jo, vi ska ju prata om etableringsuppdraget och etableringsersättningen. Jag ska förklara mer för dig lite senare. Men först kanske du berätta lite om dig själv.
- 014 K *(Bli lite förvirrad och oroad av att tolken verkar ha blivit avbruten i förra meningen, har verkligen handläggaren förståelse för din situation?)* Vad ska jag säga?
- 015 H *(Detta är en ganska lång tur, men trots att du är en van tolkanvändare så talar du inte i korta meningar utan fortsätter till dess turen är klar, ignorera tolken till en början även om hen försöker avbryta, men acceptera att lämna över turen om tolken bli övertydlig)* Jag har ju fått dina papper från Migrationsverket men inte hunnit läsa allt. Så jag tänker att det går fortast om du berättar lite om dig själv, din utbildning, dina barn, när du kom till Sverige och när ni fick uppehållstillstånd.
- 016 K *(Detta är en ganska lång tur, du är inte en van tolkanvändare så du talar inte i korta meningar utan fortsätter till dess turen är klar, ignorera tolken till en början även om hen försöker avbryta, men acceptera att lämna över turen om tolken bli övertydlig)* Jaha. Okej. Jag har tre barn och vi kom till Sverige för åtta månader sen och då sökte vi uppehållstillstånd. Vi har precis fått det och så har jag fått hjälp med en bostad från kommunen. Sen har jag fått reda på att jag kan få hjälp att få jobb så nu vill vi gärna ta nästa steg och äntligen börja att göra oss hemmastadda här i Sverige.
- 017 H *(Samma som din förra replik)* Det låter jättebra. Nästa gång du besöker mig ska vi göra en etableringsplan som kommer ligga till grund för dina framtida aktiviteter. Vi ska stödja dig att så snabbt som möjligt lära dig svenska, få ett arbete och klara din egen försörjning.
- 018 K *(Samma som din förra replik)* Jag vill gärna veta allt om etableringen, har hört så mycket om den från mina landsmän, men jag vet ju inte riktigt vad som gäller. Jag vill så gärna få kunna börja lära mig svenska, jobba och stå på egna ben.
- 019 H Det är precis det jag har tänkt mig att vi ska göra. Vi ska gå igenom alla aktiviteter.
- 020 K *(avbryt tolken innan hen är klar (exempelvis efter "tänkt mig" gå upp i varv och visa att du är orolig)* Men jag är orolig också. Är aktiviteterna på heltid? Hur blir det med barnen? Jag tar ju nu ensam hand om dem. Jag och deras far/mor kom ifrån varandra under flykten och vi har än idag inte hört något ifrån honom/henne. *(bli ledsen och tala tyst istället)* Det känns verkligen tungt. Jag vet inte om han/hon är vid liv eller *(ta fram näsduk)*
- 021 H *(du blir å ena sidan lite irriterad över att ni inte riktigt har tid med detta, men å andra sidan kan du inte vara hjärtlös heller)* Beklagar men vi får hoppas på det bästa och att han/hon hör av sig.
- 022 K Tack, det är snällt av dig! *(torka tårarna)*
- 023 H Då tar vi ett steg i taget, tycker jag. Hur du ska göra med barnen kan vi prata om sen. Men barnen går ju i skola, förstår jag.
- 024 K Ja.
- 025 H *(Du har nu förstått att du måste korta dina meningar, men du blir irriterad på tolken för*

att du måste korta dina meningar, låt det skina igenom) Då är det på det här sättet att, när du deltar i aktiviteterna som vi kommit överens om i din etableringsplan får du etableringsersättning. Du får ersättning för fem dagar per kalendervecka och pengarna betalas ut en gång i månaden.

- 026 K Vilka betalar ut ersättningen? Hur mycket är det? Hur betalas den ut?
- 027 H *(samma som förra repliken)* Det är Försäkringskassan som betalar ut ersättningen. Efter varje månads slut måste du meddela oss på Arbetsförmedlingen att du har varit närvarande på dina aktiviteter och berätta varför du eventuellt varit borta. Det gör du på en blankett som du får av oss på Arbetsförmedlingen. Pengarna sätts på ditt konto.
- 028 K Jag har inget konto än.
- 029 H Du kan gå till banken själv så hjälper de dig med att öppna ett konto. Sen fyller du i en blankett och skicka den sedan till Försäkringskassan så att de kan betala ut ersättningen. Jag kan hjälpa dig att fylla i den när du har ett konto. Ersättningen är högst 308 kr/dag, men beloppet kan variera
- 030 K Okej... mmmm... *(ge tydliga signaler att du egentligen inte förstått)*
- 031 H *(Du uppfattar att klienten inte riktigt förstått men väljer att strunta i det)* Om du är borta från din aktivitet, måste du ha giltiga skäl till din frånvaro, till exempel om du är sjuk. Om du blir sjuk så måste du kontakta oss på Arbetsförmedlingen och anmäla det. Du måste göra din anmälan första dagen du blir sjuk. Om du är sjuk längre än sju dagar, måste du lämna in ett läkarintyg till oss på Arbetsförmedlingen
- 032 K Oh, jösses!!! *(Du blir upprörd igen, lite arg och nästan gråtfärdig igen).* Det är så mycket information, så många regler! Och så mycket papper och blanketter hit och dit. Hur kan jag klara av alltihop? Jag kan inte svenska och inte engelska heller för den delen. Dessutom är jag alldeles ensam med barnen. Vad ska jag ta mig till här utan min man/fru?
- 033 H *(Du är lite trött på din känslomässiga klient nu och blir kanske lite mer brysk än du tänkt dig)* Oroa dig inte. Varje gång vi träffas bokar jag en tolk. Jag kommer nu i början att hjälpa till med att fylla i de nödvändiga blanketterna och vägleda dig. Här får du lite information om etableringen på ditt modersmål. *(Lämna över broschyr)* Det står allt jag berättat om för dig i dag och lite till. Du går hem och läser det i lugn och ro. Så pratar vi vidare på nästa möte.
- 034 K Tack! *(Du snyter dig och samlar ihop dig)*
- 035 H Ja, förresten, barnen... Hur gamla är dina barn?
- 036 K 10, 7 och 4 år gamla. Hurså?
- 037 H Jag tänkte förbereda lite blanketter till nästa gång vi träffas. De äldre barnen går ju redan i skola om jag förstod det rätt. Men du kan också ansöka om fritis för de äldre och förskola för den yngsta. Det betyder att de får barnomsorg under tiden du är upptagen på aktiviteterna. I Sverige är det inte alls ovanligt med ensamma föräldrar, både ensamstående pappor och mammor. Nu är tyvärr tolktiden slut. Allt det praktiska med en etableringsplan, blanketter och barnomsorgen tar vi nästa gång. Vad sägs om måndag kl. 10.00?
- 038 K Det går bra. Jag går hem och försöker att läsa på informationsmaterialet.

039 H Tack för idag då. Vi ses på måndag kl. 10.00. Hejdå!

040 K Hejdå!

Stockholms universitet/Stockholm University
SE-106 91 Stockholm
Telefon/Phone: 08 – 16 20 00
www.su.se

Stockholms
universitet